

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 13.5.2019 r.
COM(2019) 175 final/2

CORRIGENDUM

This document corrects document COM(2019)175 final of 9 April 2019.
Concerns all languages versions.
Correction of graph entitled "2030 Framework for Climate and Energy"
The text shall read as follows:

SPRAWOZDANIE KOMISJI

**DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU
EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO, KOMITETU REGIONÓW I EUROPEJSKIEGO
BANKU INWESTYCYJNEGO**

Czwarte sprawozdanie na temat stanu unii energetycznej

I. WPROWADZENIE

Opracowany przez Komisję Junckera projekt unii energetycznej¹ ma na celu zapewnienie konsumentom w UE bezpiecznej, zrównoważonej, konkurencyjnej i przystępnej cenowo energii w drodze przeglądu europejskiej polityki w zakresie energii i klimatu. Zawiera on również zobowiązanie do uczynienia z UE światowego lidera w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych, do postawienia na pierwszym miejscu efektywności energetycznej oraz do dalszego przewodzenia globalnym wysiłkom na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu. Po czterech latach unia energetyczna jest rzeczywistością. Dzięki zdecydowanemu wsparciu ze strony Parlamentu Europejskiego, państw członkowskich i zainteresowanych stron unia energetyczna zwiększyła odporność Europy i umożliwiła gruntowną modernizację europejskiej polityki w zakresie energii i klimatu na szereg istotnych sposobów.

Po pierwsze, doprowadziło to do powstania kompleksowych i prawnie wiążących ram służących osiągnięciu celów porozumienia paryskiego, a jednocześnie pomogło w modernizacji gospodarki europejskiej i jej przemysłu. Unia energetyczna obejmuje ramy zarządzania, które umożliwią państwom członkowskim i Komisji Europejskiej wspólne działanie na rzecz opracowania polityk i środków niezbędnych do osiągnięcia naszych celów w zakresie klimatu i energii. Jest ona również mocno osadzona w szerszych ramach priorytetów UE. Unia energetyczna pomaga osiągnąć cele zrównoważonego rozwoju i wdrażać programy dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym i jakości powietrza. Jest ona ściśle związana z politykami na rzecz unii rynków kapitałowych, jednolitego rynku cyfrowego, Nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności, planu inwestycyjnego dla Europy oraz unii bezpieczeństwa.

Po drugie, to kompleksowe podejście do unii energetycznej umożliwiło UE określenie jasnych i ambitnych celów w zakresie energii ze źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej na 2030 r. Pozwoliło ono UE na ustanowienie równie ambitnych polityk w zakresie czystej mobilności, w tym w odniesieniu do emisji dla nowych samochodów osobowych, samochodów dostawczych i samochodów ciężarowych. Zapewniło również solidną podstawę dla prac na rzecz nowoczesnej, dobrze prosperującej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r. W wizji Komisji Europejskiej na 2050 r.² określono ramy przyszłej polityki w zakresie klimatu i energii, dzięki którym Europa znajdzie się na drodze do osiągnięcia neutralności klimatycznej – ramy, które jednocześnie przyniosą znaczne korzyści gospodarce i jakości życia mieszkańców³.

Po trzecie, unia energetyczna stanowi połączenie w pełni aktualnych ram regulacyjnych i wizji strategii politycznych koniecznych od chwili obecnej do 2050 r. Daje to pewność niezbędną do wysokiej jakości innowacyjnych inwestycji mających na celu modernizację gospodarki UE i tworzenie lokalnych miejsc pracy. Obecnie w UE istnieje ponad 4 mln „zielonych miejsc pracy”, a transformacja energetyczna zapewnia wyraźne możliwości tworzenia nowych. Więcej zielonych miejsc pracy powstanie dzięki inwestycjom UE za

¹ Strategia ramowa na rzecz stabilnej unii energetycznej opartej na przyszłościowej polityce w dziedzinie klimatu (COM(2015) 80 final), 25 lutego 2015 r.

² Czysta planeta dla wszystkich – Europejska długoterminowa wizja strategiczna dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki (COM(2018) 773 final), 28 listopada 2018 r.

³ Zob. również: 10 tendencji dotyczących transformacji w dziedzinie klimatu i energii, Europejski Ośrodek Strategii Politycznej, 3 grudnia 2018 r.: https://ec.europa.eu/epsc/sites/epsc/files/epsc_-_10_trends_transforming_climate_and_energy.pdf

pośrednictwem funduszy polityki spójności, funduszy na badania naukowe i innowacje, planu inwestycyjnego dla Europy oraz niedawnych inicjatyw Komisji Europejskiej w zakresie zrównoważonego finansowania. Unia energetyczna wspiera konkurencyjność przemysłu europejskiego przez pobudzanie innowacji, które umożliwiają tworzenie globalnej przewagi wynikającej z pionierskiej roli. Unia energetyczna wspiera również tworzenie europejskich łańcuchów wartości w sektorach o decydującym znaczeniu i sektorach wschodzących, takich jak baterie i wodór.

Po czwarte, u podstaw unii energetycznej leży pogłębianie wewnętrznego rynku energii, co ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia wszystkim obywatelom dostaw bezpiecznej, zrównoważonej, konkurencyjnej i przystępnej cenowo energii. Inwestycje w inteligentną infrastrukturę, w tym transgraniczne połączenia międzysystemowe, oraz wspólne zasady mające na celu zapobieganie ewentualnym zakłóceniom i zarządzanie nimi zwiększyły bezpieczeństwo dostaw energii i poprawiły ogólną odporność unijnego systemu energetycznego na zewnętrzne kryzysy energetyczne. Inwestycje te przygotowały również unijną sieć na potrzeby zmieniającego się systemu energetycznego. Jednocześnie ostatnie zmiany w zakresie struktury rynku energii elektrycznej sprawiają, że dostęp do tego rynku stanie się bardziej konkurencyjny, zapewnią racjonalną pod względem kosztów integrację odnawialnych źródeł energii oraz zagwarantują większą korzyść dla konsumentów, którzy będą w stanie zapewnić produkcję i elastyczność na rynku.

Po piąte, równolegle do ram regulacyjnych Komisja Europejska wdrożyła ramy wspomagające, umożliwiające wspieranie środków mających na celu rozwiązanie problemów społecznych, przemysłowych i innych. Środki te mają na celu umożliwienie obywatelom, przedsiębiorstwom, miastom i innowatorom odgrywania aktywnej roli w transformacji energetycznej. Nowe podejście, którego pionierem jest Komisja Europejska, okazuje się skuteczne, zwłaszcza jeżeli chodzi o pomoc w tworzeniu europejskiego przemysłu baterii, wspieranie regionów górniczych w okresie transformacji lub zapewnianie miastom środków i motywacji do zwiększenia skali ich działań w dziedzinie klimatu i energii. Ramy wspomagające będą miały kluczowe znaczenie dla uruchomienia inwestycji niezbędnych do pełnego wykorzystania transformacji energetycznej oraz zapewnienia, aby transformacja była sprawiedliwa i społecznie akceptowalna dla wszystkich. Społeczne skutki tych zmian muszą być od samego początku elementem procesu tworzenia polityki, a nie po prostu przedmiotem refleksji po fakcie.

Wreszcie unia energetyczna umożliwiła UE przemawianie jednym głosem na arenie międzynarodowej. UE zdołała zapewnić skuteczne przywództwo w dziedzinie klimatu, odgrywając kluczową rolę w porozumieniu paryskim, zapewniając, aby porozumienie weszło w życie w rekordowym czasie, oraz wdrażając porozumienie w drodze zbioru przepisów z Katowic przyjętego w grudniu 2018 r. W procesie tym wiarygodność UE opiera się na konkretnych działaniach i przyjęciu pełnego pakietu legislacyjnego niezbędnego do osiągnięcia jej zobowiązań do 2030 r. podjętych w ramach porozumienia paryskiego. Zgodnie ze zdecydowanym zaangażowaniem na rzecz multilateralizmu jedność i determinacja UE są kluczem do utrzymania międzynarodowego zaufania do systemu w dziedzinie klimatu w obliczu luki przywódczej wynikającej z wycofania się z tego systemu Stanów Zjednoczonych po 2017 r. Europa kontynuuje bliską współpracę międzynarodową w zakresie polityki klimatycznej i energetycznej. Na przykład we współpracy z Chinami pracowała nad uruchomieniem ogólnokrajowego systemu handlu emisjami w 2017 r.

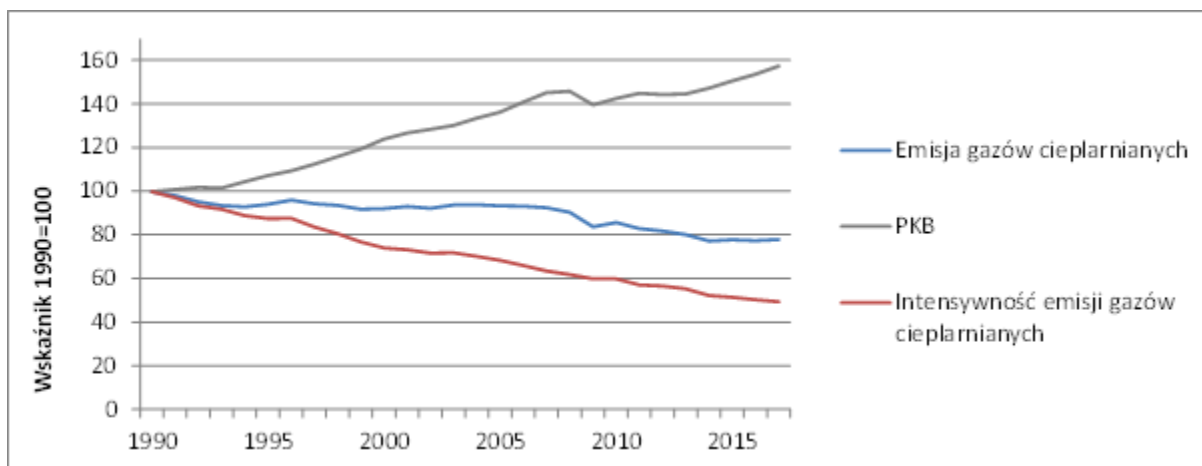
Dzięki tym nowoczesnym ramom zarządzania polityką klimatyczną i energetyczną, które mają ugruntowaną strukturę na szczeblu europejskim, państwa członkowskie pracują obecnie nad integracją i unowocześnieniem swoich polityk krajowych. Unia energetyczna zapewnia wspólne działanie wszystkich państw członkowskich, ponieważ

zgodziły się one sfinalizować swoje krajowe plany w zakresie energii i klimatu do końca 2019 r. Plany te będą oparte na krajowych konsultacjach publicznych i informacjach zwrotnych od Komisji Europejskiej na temat wstępnych projektów, które zostały oficjalnie przedłożone przez wszystkie państwa członkowskie. Wspólne ramy wspierają wzajemne uczenie się i maksymalizują możliwości współpracy regionalnej. Umożliwiają one również proces uczenia się przez działanie, ponieważ w ramach unii energetycznej przewidziano regularne „punkty kontrolne” w celu dokonania przeglądu i wspólnej poprawy polityk. Zarządzanie tym wieloetapowym dialogiem będzie kluczowym wyzwaniem w 2019 r. i zasadniczym elementem gwarantującym, że unia energetyczna wspólnie przyniesie wszystkie korzyści.

Poza polityką energetyczną i klimatyczną unia energetyczna polega na strukturalnej modernizacji gospodarki europejskiej. Wspiera ona reformę strukturalną w zakresie zużycia energii i zasobów we wszystkich kluczowych sektorach, które obejmują: energię i jej kluczową rolę, budynki, transport, przemysł, rolnictwo, oraz, ogólnie rzecz biorąc, użytkowanie gruntów. Unia energetyczna stanowi również strategię inwestycyjną, która ma pozytywny wpływ na gospodarkę i zatrudnienie oraz uwzględnia swój wpływ na regiony i osoby wymagające szczególnego traktowania. Dzięki skoncentrowaniu się na efektywności i krajowych zasobach energetycznych wzmocni ona pozycję UE na rynkach światowych.

II. TENDENCJE I UWAGI DOTYCZĄCE POLITYKI

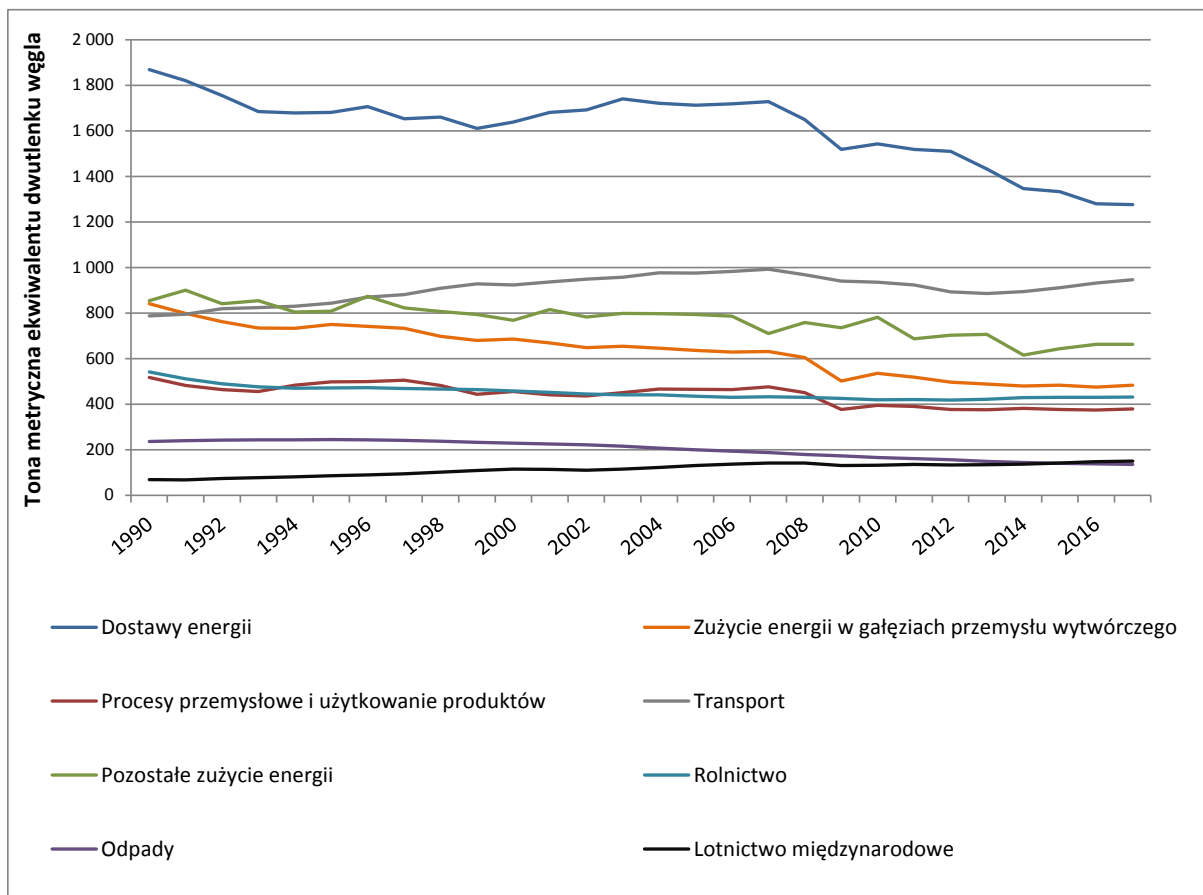
Emisja gazów cieplarnianych i zużycie energii są w coraz większym stopniu oddzielone od wzrostu gospodarczego. Przejście na nowoczesną, niskoemisyjną i energooszczędną gospodarkę jest na zaawansowanym etapie, a Europa ma poważne szanse na wywiązanie się ze zobowiązań podjętych w ramach porozumienia paryskiego. UE jest na dobrej drodze do osiągnięcia wyznaczonego na 2020 r. celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych (tzn. ograniczenia do 2020 r. emisji o 20 % w porównaniu z poziomem z 1990 r.). W okresie 1990–2017 gospodarka UE wzrosła o 58 %, natomiast emisje zmniejszyły się o 22 %, zgodnie ze wstępnymi danymi przedłożonymi przez państwa członkowskie⁴ (wykres 1).

Wykres 1: Zmiany produktu krajowego brutto UE (w ujęciu realnym), emisji gazów cieplarnianych i intensywności emisji gazów cieplarnianych w ramach gospodarki UE

⁴ Roczny wykaz gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej w odniesieniu do lat 1990–2016 (Europejska Agencja Środowiska), przybliżony wykaz gazów cieplarnianych w UE w odniesieniu do 2017 r. (Europejska Agencja Środowiska), produkt krajowy brutto z rocznej makroekonomicznej bazy danych Dyrekcji Generalnej ds. Gospodarczych i Finansowych Komisji Europejskiej.

Od 1990 r. emisje zmniejszyły się we wszystkich sektorach gospodarki z wyjątkiem transportu. Najbardziej widoczny spadek dotyczy emisji pochodzących z dostaw energii (wykres 2). Wzrost gospodarczy jest w mniejszym stopniu zależny od zużycia energii (wykres 3). Zarówno wydajność energetyczna, jak i intensywność emisji gazów cieplarnianych w ramach zużycia energii w UE nieustannie się poprawiają, przede wszystkim dzięki środkom w zakresie efektywności energetycznej w państwach członkowskich.

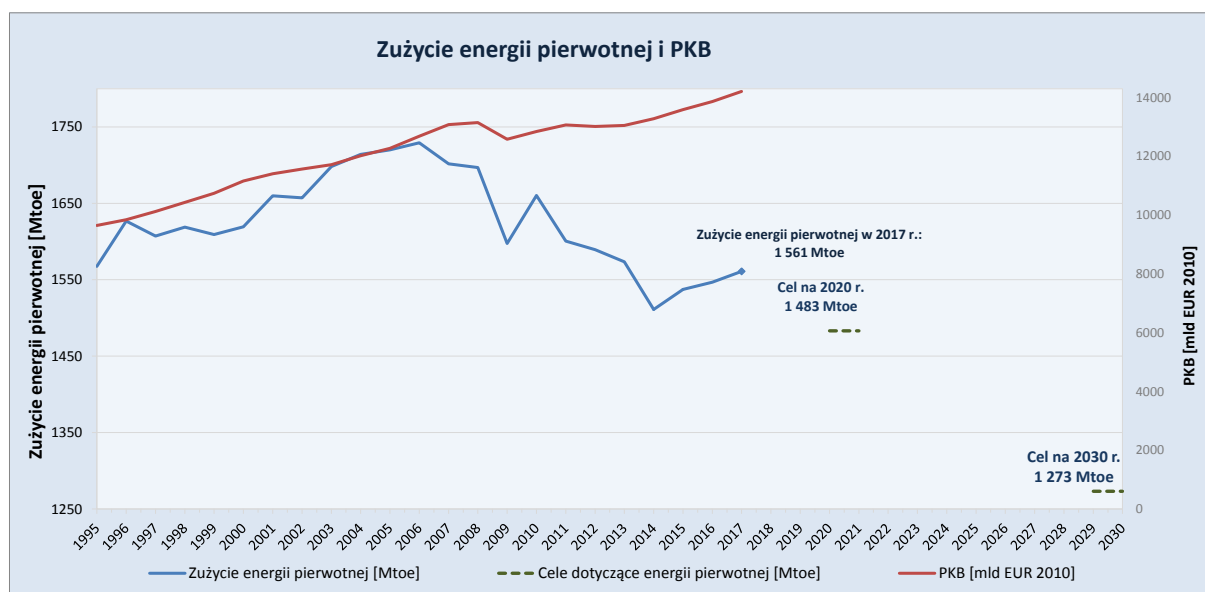
Wykres 2: Emisja gazów cieplarnianych w UE w podziale na sektory w odniesieniu do lat 1990–2016

Istnieje jednak potrzeba dalszego zwiększenia wysiłków na rzecz osiągnięcia celu w zakresie efektywności energetycznej na 2020 r. Z najnowszej analizy⁵ wynika, że po stopniowym spadku w latach 2007–2014 zużycie energii w ostatnich latach zaczęło wzrastać i obecnie jest nieco wyższe niż trajektoria liniowa dotycząca celów na 2020 r. Dzieje się tak ze względu na wahania pogody, zwłaszcza chłodniejszy 2015 r. i 2016 r., ale również wzrost działalności gospodarczej i niskie ceny ropy naftowej. Energochłonność przemysłu w latach 2005–2017 stale się poprawiała – aż o 22 %, a oszczędności energii faktycznie przyczyniły się do zrównoważenia części wpływu tych wzrostów. Nie były one jednak wystarczające, by utrzymać całkowite zużycie na zniżkowym poziomie. Chociaż cel w zakresie efektywności energetycznej na 2020 r. jest nadal osiągalny, to dalszy wzrost zużycia energii mógłby mu

⁵ Zob. sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady – Ocena z 2018 r. postępów poczynionych przez państwa członkowskie w osiąganiu krajowych wartości docelowych na 2020 r. w zakresie efektywności energetycznej oraz we wdrażaniu dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej, dokonana zgodnie z art. 24 ust. 3 dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej (COM(2019) 224 final), z 9 kwietnia 2019 r.

zagrozić. Dlatego też Komisja Europejska powołała z państwami członkowskimi grupę zadaniową w celu zmobilizowania wysiłków i pełnego wykorzystania potencjału w zakresie efektywności energetycznej.

Zużycie energii i emisje w sektorze transportowym zmniejszyły się w latach 2007–2013, ale obecnie ponownie sięgają w przybliżeniu poziomów z 2005 r. Pozytywny wpływ polityk w zakresie efektywności (a także, w bardziej ograniczony sposób, pozytywny wpływ przesunięcia międzygałęziowego w transporcie) został zniwelowany przez wzrost działalności transportowej oraz niskie wykorzystanie zdolności przepustowej w transporcie drogowym towarów.

Wykres 3: Zmiany PKB UE i zużycia energii pierwotnej

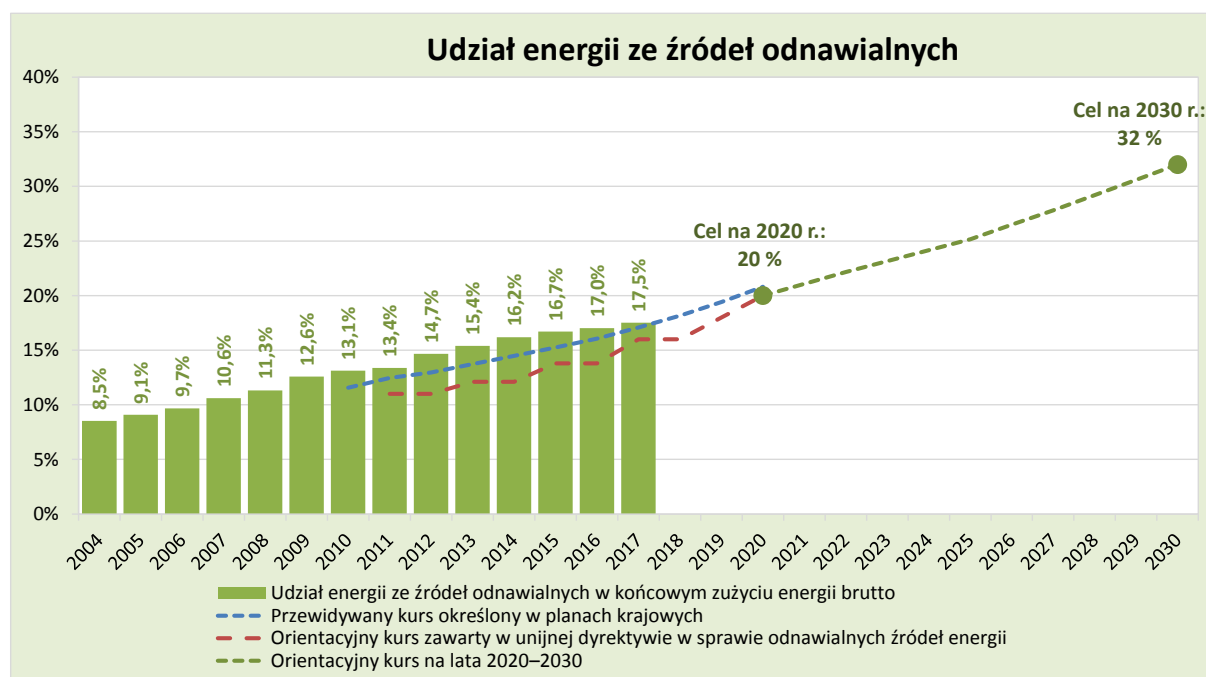
W sektorze odnawialnych źródeł energii utrzymywał się silny wzrost, ale poziom wdrażania nie był równomierny. Od 2014 r. udział energii ze źródeł odnawialnych w koszyku energetycznym UE znacznie wzrósł, osiągając w 2017 r. poziom 17,5 %.⁶ Inwestycje w energię ze źródeł odnawialnych w coraz większym stopniu opierają się na mechanizmach rynkowych, a państwa członkowskie w coraz większym stopniu udzielają wsparcia na rzecz energii ze źródeł odnawialnych w drodze przetargów konkurencyjnych i zapewniają, aby instalacje wykorzystujące energię ze źródeł odnawialnych były zintegrowane z rynkiem energii elektrycznej, zgodnie z zasadami pomocy państwa⁷. Znacznie zmniejszyło to koszty wdrażania odnawialnych źródeł energii⁸. Jednak wykorzystanie energii odnawialnej różni się w poszczególnych sektorach i waha się od 30,8 % w sektorze energetycznym do 19,5 % w sektorze ogrzewania i chłodzenia i 7,6 % w sektorze transportu. Po 2014 r. zmniejszyło się także tempo wzrostu udziału energii odnawialnej. Chociaż UE jest na dobrej drodze do osiągnięcia swoich celów w zakresie energii ze źródeł odnawialnych

⁶ Zob. sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Sprawozdanie w sprawie postępów w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych (COM(2019) 225 final) z 9 kwietnia 2019 r.

⁷ Wytoczne w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska i cele związane z energią w latach 2014–2020, Dz.U. C 200 z 28.6.2014, s. 1.

⁸ Na przykład w Niemczech poziomy wsparcia dla urządzeń fotowoltaicznych ustalono administracyjnie w 2015 r. na około 0,09 EUR/kWh. Przetargi konkurencyjne przyczyniły się do obniżenia kosztów poniżej 0,05 EUR/kWh w 2018 r.

na 2020 r., należy zwiększyć wysiłki w celu zapewnienia osiągnięcia celów na 2030 r. (wykres 4).

Wykres 4: Udziały energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto w UE w odniesieniu do kursów określonych w dyrektywie w sprawie odnawialnych źródeł energii i w krajowych planach działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych⁹.

W przypadku 11 państw członkowskich¹⁰ udział energii ze źródeł odnawialnych już w 2017 r. przekraczał ich cele na 2020 r. Ponadto 21 państw członkowskich¹¹ osiągnęło lub przekroczyło swoje średnie orientacyjne kursy określone w dyrektywie w sprawie odnawialnych źródeł energii¹² na dwuletni okres 2017–2018. Pozostałe 7 państw członkowskich¹³ musiało zwiększyć wysiłki, aby do 2020 r. osiągnąć średnie kursy na lata 2017–2018.

W przypadku 11 państw członkowskich¹⁴ polityki, które są obecnie planowane lub wdrażane w celu promowania energii ze źródeł odnawialnych, wydają się niewystarczające do osiągnięcia orientacyjnych kursów, jeżeli weźmie się pod uwagę jedynie dostawy krajowe, bez mechanizmów współpracy¹⁵. Ponadto w przypadku 7 państw członkowskich¹⁶ istnieje

⁹ Krajowe plany działania w zakresie energii ze źródeł odnawialnych to szczegółowe sprawozdania przedłożone przez państwa członkowskie przedstawiające ich zobowiązania i inicjatywy na rzecz rozwoju energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z art. 24 dyrektywy 2009/28/WE w sprawie odnawialnych źródeł energii.

¹⁰ Bułgaria, Republika Czeska, Dania, Estonia, Chorwacja, Włochy, Litwa, Węgry, Rumunia, Finlandia i Szwecja.

¹¹ Bułgaria, Republika Czeska, Dania, Niemcy, Estonia, Grecja, Hiszpania, Chorwacja, Włochy, Cypr, Łotwa, Litwa, Węgry, Malta, Austria, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Finlandia, Szwecja i Zjednoczone Królestwo.

¹² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 16.

¹³ Belgia, Irlandia, Francja, Luksemburg, Niemcy, Polska i Słowenia.

¹⁴ Belgia, Irlandia, Grecja, Francja, Cypr, Luksemburg, Malta, Niemcy, Polska, Portugalia i Zjednoczone Królestwo.

¹⁵ Zob. sprawozdanie z postępów państw członkowskich w osiąganiu orientacyjnych celów w zakresie energii ze źródeł odnawialnych na 2020 r.

¹⁶ Austria, Niemcy, Hiszpania, Łotwa, Rumunia, Słowenia i Słowacja.

niepewność co do tego, czy osiągną one cele w zakresie energii ze źródeł odnawialnych na 2020 r.

Aby osiągnąć cele w zakresie energii ze źródeł odnawialnych na 2020 r. i utrzymać te poziomy jako poziom bazowy, począwszy od 2021 r., państwa członkowskie powinny nadal zwiększać wysiłki na rzecz wykorzystania odnawialnych źródeł energii i ograniczenia zużycia energii. Ponadto wszystkie państwa członkowskie powinny rozważyć możliwość wykorzystania transferów statystycznych, zgodnie z dyrektywą w sprawie odnawialnych źródeł energii¹⁷, aby zapewnić sobie osiągnięcie celu w przypadku deficytu albo dokonać sprzedaży swoich potencjalnych nadwyżek innym państwom członkowskim. Komisja jest gotowa wspierać państwa członkowskie w tym zakresie.

W tym kontekście w całej UE podejmuje się szereg działań. Odbywa się to za pośrednictwem grupy zadaniowej ds. efektywności energetycznej zainicjowanej przez Komisję, nowych aukcji energii ze źródeł odnawialnych ogłoszonych przez kilka państw członkowskich, w tym Francję, Niderlandy i Portugalię, oraz szerszego stosowania umów dotyczących zakupu energii przez przedsiębiorstwa, w ramach których przedsiębiorstwa europejskie zakupiły w 2018 r. rekordową ilość mocy energii wiatrowej.

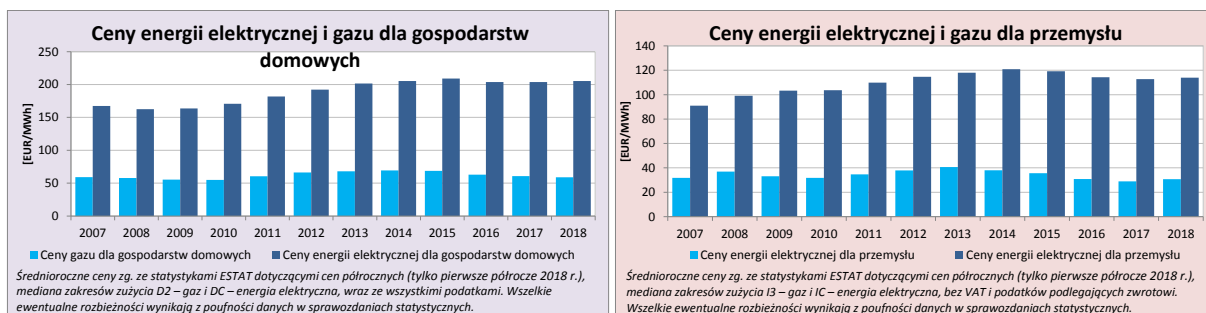
Poczyniono znaczne postępy na drodze do bardziej zintegrowanego europejskiego rynku energii. Obecnie transgraniczny handel energią jest bardziej swobodny (choć nadal w niewystarczającym stopniu)¹⁸, dzięki dyrektywom w sprawie rynku energii elektrycznej i rynku gazu ziemnego¹⁹, a także dzięki egzekwowaniu prawa ochrony konkurencji²⁰. Decyzje w obszarze ochrony konkurencji w szczególności zapewniły klientom w Europie Środkowo-Wschodniej skuteczne narzędzie, które gwarantuje im dostęp do bardziej konkurencyjnych cen gazu. Jeśli chodzi o energię elektryczną, wymierny spadek hurtowych cen energii elektrycznej o 6,4 % w latach 2010–2017 przyczynił się do zmniejszenia kosztów energii dla gospodarstw domowych i przemysłu odpowiednio o 6 % i 30 %. Wzrost opłat sieciowych, a także podatków i opłat doprowadził jednak w tym samym czasie do średniego wzrostu ostatecznych cen konsumpcyjnych o 19,3 % dla gospodarstw domowych i 8,7 % dla konsumentów przemysłowych w całej UE (zob. wykres 5). Podatki i opłaty związane z energią stanowią do 40 % detalicznych cen energii dla gospodarstw domowych.

¹⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE, Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 16.

¹⁸ Zob. sprawozdania roczne Agencji ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki / Rady Europejskich Regulatorów Energetyki (ACER/CEER) w sprawie wyników monitorowania rynku wewnętrznego energii elektrycznej i gazu ziemnego w 2017 r., wrzesień 2018 r.: https://acer.europa.eu/Official_documents/Publications/Pages/Publication.aspx.

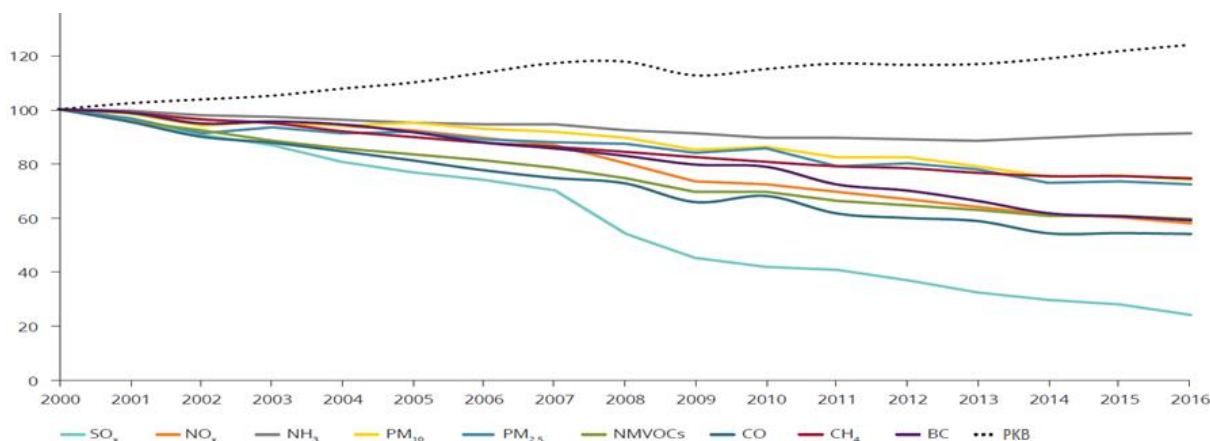
¹⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej, Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 55 oraz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego, Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 94.

²⁰ Komisja przyjęła wiele decyzji w obszarze ochrony konkurencji, które przyczyniły się do swobodnego przepływu energii na rynku wewnętrznym zarówno na rynku gazu, jak i energii elektrycznej – ostatnio w ramach następujących decyzji: [sprawa AT.39816 – decyzja w sprawie zobowiązań Gazpromu](#), [sprawa AT.40461 DE-DK – decyzja w sprawie zobowiązań dotyczących połączenia międzysystemowego DE-DK](#), [sprawa AT.39849 – decyzja w sprawie zakazu dostaw gazu BEH](#).

Wykres 5: Zmiany cen energii dla gospodarstw domowych i przemysłu (źródło: dane Eurostatu)

Osiągnięto postępy w zakresie jakości powietrza, ale konieczne są dalsze usprawnienia. Dzięki wspólnym wysiłkom UE i państw członkowskich w ostatnich dziesięcioleciach emisje zanieczyszczeń powietrza w UE, z wyjątkiem amoniaku, zmniejszyły się (wykres 6). Tendencja ta przyczyniła się do poprawy jakości powietrza. Doprowadziła również do zmniejszenia liczby stref jakości powietrza przekraczających unijne wartości dopuszczalne dla stężenia pyłu, a także do zmniejszenia szacunkowej liczby przedwczesnych zgonów spowodowanych zanieczyszczeniem powietrza do około 400 000 według ostatnich szacunków²¹. Przewiduje się, że emisje zanieczyszczeń powietrza w UE będą nadal maleć w miarę wdrażania przez państwa członkowskie środków mających na celu wypełnienie zobowiązań krajowych w zakresie redukcji emisji na 2020 i 2030 r. i lata późniejsze²². Ograniczenie emisji jest łatwiejsze i mniej kosztowne dzięki wdrożeniu szeregu strategii unii energetycznej, które obejmują na przykład ograniczenie wykorzystania węgla kamiennego, działania na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej mające na celu zastąpienie nieefektywnych urządzeń grzewczych oraz rozwój bardziej zrównoważonych środków transportu²³.

Wykres 6: Zmiany emisji zanieczyszczeń powietrza w UE²⁴ wyrażone jako odsetek poziomów z 2000 r.

²¹ Zob.: <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2018>

²² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284 z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie redukcji krajowych emisji niektórych rodzajów zanieczyszczeń atmosferycznych, Dz.U. L 344 z 17.12.2016, s. 1.

²³ Sprawozdanie dotyczące pierwszej prognozy w sprawie czystego powietrza (COM(2018) 446 final) z dnia 7 czerwca 2018 r.

²⁴ Na wykresie przedstawiono względne zmiany w poszczególnych latach z uwzględnieniem zmian liczby państw członkowskich na przestrzeni lat.

Unijny system handlu uprawnieniami do emisji jest odporniejszy. Na skutek uruchomienia rezerwy stabilności rynkowej w styczniu 2019 r. oraz przyjęcia na początku 2018 r. reformy systemu handlu uprawnieniami do emisji na okres po 2020 r. znacznie wzrosła cena emisji dwutlenku węgla (wykres 7). Rezerwa stabilności rynkowej posłuży do rozwiązania problemu obecnej nadwyżki uprawnień do emisji w wysokości 1,65 mld oraz przyczyni się do zwiększenia odporności systemu na poważne wstrząsy w przyszłości dzięki dostosowaniu podaży uprawnień, które mają zostać sprzedane na aukcji. Silniejszy sygnał cenowy dotyczący emisji dwutlenku węgla już teraz zwiększa zaufanie do technologii niskoemisyjnych, pobudza ich rozwój i wdrażanie. Według analityków rynku rezerwa stabilności rynkowej będzie w dalszym ciągu wpływać na rynek emisji dwutlenku węgla w kolejnym dziesięcioleciu, a ceny emisji dwutlenku węgla utrzymają na podobnym lub wyższym poziomie. Wiąże się to z konkretnymi środkami mającymi na celu zapobieżenie ucieczce emisji oraz ochronę konkurencyjności europejskiego przemysłu.

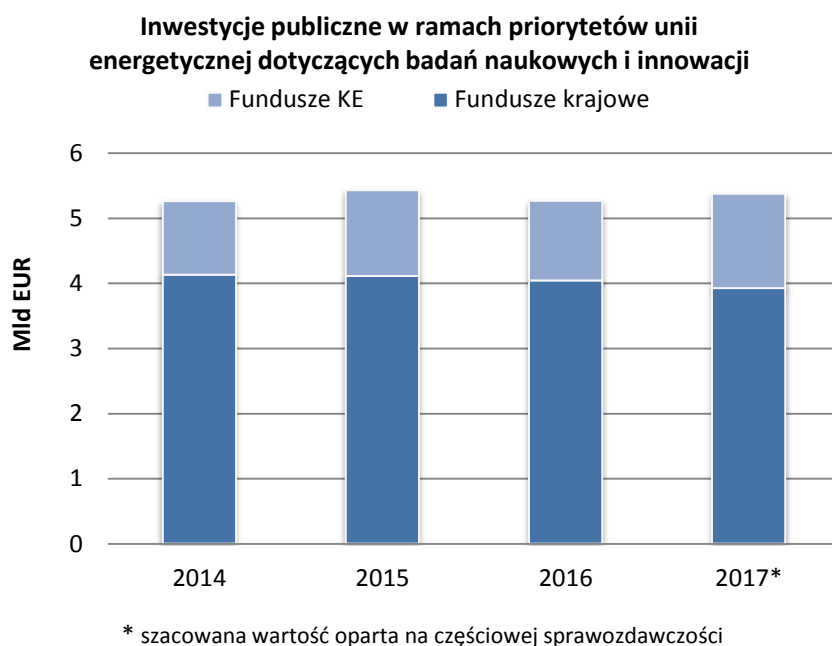
Wykres 7: Zmiany ceny emisji dwutlenku węgla na europejskim rynku uprawnień do emisji dwutlenku węgla w latach 2005–2018 (źródło: ICE)

Inwestycje publiczne (krajowe i unijne) w priorytety unii energetycznej w zakresie badań naukowych i innowacji utrzymywały się w latach 2014–2017 na stosunkowo stabilnym poziomie. Inwestycje publiczne w te priorytety wyniosły w tym okresie średnio około 5,3 mld EUR rocznie (wykres 8)²⁵. Dzięki finansowaniu krajowemu w wysokości średnio 4,1 mld EUR rocznie²⁶ fundusze w ramach unijnego programu badawczego „Horyzont 2020” oraz fundusze polityki spójności miały kluczowe znaczenie dla utrzymania w ciągu ostatnich 4 lat stałego poziomu inwestycji w badania naukowe i innowacje. Komisja Europejska jest na dobrej drodze do zainwestowania prawie 2 mld EUR w 2020 r. w badania naukowe i innowacje w dziedzinie czystej energii, spełniając swoje zobowiązanie do podwojenia publicznych inwestycji w badania naukowe i innowacje w tej dziedzinie od 2015 r. w ramach członkostwa w inicjatywie „Mission Innovation”. Głównym dostawcą takich inwestycji pozostaje jednak sektor prywatny, który niezmiennie odpowiada za ponad 75 % inwestycji UE w badania naukowe i innowacje w dziedzinie czystej energii i w ciągu dziesięciolecia zwiększył roczne wydatki w tym zakresie z około 10 mld EUR do ponad 16

²⁵ Pasimeni, F.; Fiorini, A.; Georgakaki, A.; Marmier, A.; Jimenez Navarro, J.P.; Asensio Bermejo, J. M. (2018): SETIS Research & Innovation country dashboards. Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej

²⁶ Idem.

mld EUR. Finansowanie publiczne będzie nadal odgrywać kluczową rolę w koordynowaniu badań naukowych i kierowaniu inwestycji prywatnych w stronę priorytetów zgodnych z naszą długoterminową wizją strategiczną, również za pośrednictwem inteligentnej specjalizacji. Pomoże to wypełnić lukę między badaniami naukowymi a zastosowaniem komercyjnym oraz przyciągnąć nowe inwestycje prywatne dzięki technologiom ograniczającym ryzyko. Silna polityka i przewidywalne sygnały cenowe są warunkami koniecznymi do promowania innowacji w ekosystem czystej energii, co ostatecznie przyczyni się do pobudzenia inwestycji w badania naukowe w dziedzinie czystych technologii energetycznych.

Wykres 8: Inwestycje publiczne w priorytety unii energetycznej w zakresie badań naukowych i inwestycji na lata 2014–2017 (źródło: Wspólne Centrum Badawcze)

III. AMBITNE I NOWOCZESNE RAMY LEGISLACYJNE

W czasie urzędowania obecnej Komisji Europejskiej UE z powodzeniem przyjęła całkowicie nowe ramy legislacyjne polityki klimatyczno-energetycznej²⁷. Parlament Europejski i Rada uzgodniły zmianę przepisów dotyczących klimatu, w tym dyrektywy w sprawie systemu handlu uprawnieniami do emisji²⁸, zarówno w odniesieniu do instalacji stacjonarnych, jak i lotnictwa, rozporządzenia w sprawie wspólnego wysiłku redukcyjnego²⁹ oraz rozporządzenia w sprawie użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa³⁰. Uzgodniły również osiem wniosków ustawodawczych zawartych w pakiecie

²⁷ Równocześnie Komisja przyjęła wraz z niniejszym sprawozdaniem komunikat w sprawie ram instytucjonalnych „Bardziej skuteczne i demokratyczne podejmowanie decyzji w obszarze polityki energetycznej i klimatycznej UE” (COM (2019) 177 final z dnia 9 kwietnia 2019 r.).

²⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/410 z dnia 14 marca 2018 r. w celu wzmocnienia efektywnych pod względem kosztów redukcji emisji oraz inwestycji niskoemisyjnych, Dz.U. L 76 z 19.3.2018, s. 3.

²⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/842 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie wiążących rocznych redukcji emisji gazów cieplarnianych przez państwa członkowskie od 2021 r. do 2030 r. przyczyniających się do działań na rzecz klimatu w celu wywiązania się z zobowiązań wynikających z Porozumienia paryskiego, Dz.U. L 156 z 19.6.2018, s. 26.

³⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/841 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie włączenia emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w wyniku działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą

„Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”³¹ i dziesięć wniosków dotyczących mobilności w związku ze „strategią na rzecz mobilności niskoemisyjnej”³².

Kompleksowe ramy prawne stanowią solidną podstawę do tego, aby Unia mogła realizować swoją politykę klimatyczno-energetyczną na rok 2030 i kolejne lata. Ramy te pozwolą sprostać przyszłym wyzwaniom, takim jak cyfryzacja, integracja odnawialnych źródeł energii z rynkiem oraz polityka energetyczna w większym stopniu zorientowana na konsumentów. Przepisy obejmują zarówno elementy przekrojowe mające na celu promowanie działań w dziedzinie klimatu i energii, jak i, w stosownych przypadkach, przepisy szczegółowe dotyczące działań sektorowych. UE wysłała również mocny sygnał innym państwom na całym świecie, że zamierza w dalszym ciągu dawać przykład. Czyni to, podejmując konkretne i ambitne działania, aby wywiązać się ze swoich zobowiązań i zrealizować cele związane z przystosowaniem się do zmiany klimatu, wynikające z porozumienia paryskiego. Uzgodnione unijne ramy zawierają również zintegrowane klauzule przeglądowe i przepisy gwarantujące wypełnienie tych zobowiązań. Dzięki tym ramom UE jest na dobrej drodze do osiągnięcia do 2050 r. gospodarki neutralnej dla klimatu.

W zaktualizowanych ramach legislacyjnych określono wymierne cele i wyraźny kierunek działań do 2030 r., zapewniając stabilne i przewidywalne warunki sprzyjające planowaniu i inwestycjom. W szczególności UE znacznie zwiększyła swoje ambicje, wyznaczając nowe cele na 2030 r., a mianowicie: ograniczenie krajowych emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 40 % w porównaniu do poziomów z 1990 r.; osiągnięcie udziału energii ze źródeł odnawialnych³³ w wysokości co najmniej 32 %; oraz zwiększenie efektywności energetycznej o co najmniej 32,5 %³⁴. Ustanowiono cel dotyczący połączeń międzysystemowych, aby podnieść bezpieczeństwo dostaw energii w każdym z państw członkowskich do 15 % do 2030 r. Określono również wiążące cele na 2030 r. z myślą o ograniczeniu emisji dwutlenku węgla pochodzących z samochodów osobowych o 37,5 % w stosunku do poziomów z 2021 r.³⁵; z samochodów dostawczych o 31 % w stosunku do poziomów z 2021 r.³⁶; z samochodów ciężarowych o 30 % w stosunku do poziomów z 2019 r.

użytkowania gruntów i leśnictwem do ram polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030, Dz.U. L 156 z 19.6.2018, s. 1.

³¹ Czysta energia dla wszystkich Europejczyków (COM(2016) 860 final) z dnia 30 listopada 2016 r.

³² Europejska strategia na rzecz mobilności niskoemisyjnej, COM(2016) 501 final z dnia 20 lipca 2016 r.

³³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82.

³⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2002 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie efektywności energetycznej, Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 210.

³⁵ Przepisy UE przewidują już, że średni poziom emisji dla parku samochodowego, który mają osiągnąć wszystkie nowe samochody osobowe do 2021 r., a częściowo począwszy od 2020 r., wynosi 95 gramów CO₂ na kilometr.

³⁶ W przepisach UE wyznaczono już cel na 2020 r. na poziomie 147 gramów CO₂ na kilometr w odniesieniu do samochodów dostawczych.

RAMY W ZAKRESIE KLIMATU I ENERGII DO ROKU 2030 – UZGODNIONE CELE

	EMISJE GAZÓW CIEPLARNIANYCH	ENERGIA ODNAWIALNA	EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	POŁĄCZENIE MIĘDZYSYSTEMO WE	KLIMAT W PROGRAMACH FINANSOWANYCH PRZEZ UE	CO ₂ Z:
2020	-20%	20%	20%	10%	2014–2020 20%	
2030	≤ -40%	≤ 32%	≤ 32,5%	15%	2021–2027 25%	SAMOCHOBY OSOBOWE -37,5% Samochody dostawcze ~ 31% Samochody ciężarowe ~ 30%

Klauzula korekty w górę do 2030 r.

UE wzmocniła swoje bezpieczeństwo energetyczne. Przyjęto nowe przepisy³⁷ dotyczące bezpieczeństwa dostaw gazu i gotowości na wypadek zagrożeń w sektorze energii elektrycznej, aby zorganizować transgraniczną współpracę operacyjną, aby zapobiec ryzyku zakłóceń w dostawach gazu, niedoboru energii elektrycznej lub przerw w dostawach energii, a także zarządzać takim ryzykiem.

Poczyniono również znaczne postępy w zakresie poprawy struktury rynków energii elektrycznej. Obecnie istnieje bardziej zintegrowany zbiór przepisów dotyczących struktury rynku energii elektrycznej³⁸. Przepisy te zwiększają efektywność rynku energii elektrycznej poprzez zwiększenie konwergencji cen i wymiany transgranicznej. Ustanowiono w nich również wspólne ramy mechanizmów zdolności wytwórczych, aby zapewnić ich zgodność zarówno z rynkiem wewnętrznym, jak i z unijnymi celami w zakresie obniżenia emisyjności. Przeprowadzono gruntowne badanie sektorowe w zakresie pomocy państwa dotyczące mechanizmów zdolności wytwórczych³⁹, a dzięki przepisom dotyczącym kontroli pomocy państwa i ochrony konkurencji⁴⁰ nasze ambitne cele w zakresie energii i klimatu są realizowane przy najniższych kosztach i bez nadmiernego zakłócania konkurencji. Ogólnie rzecz biorąc, wysiłki Komisji Europejskiej pozwalają na bardziej swobodny przepływ energii elektrycznej tam, gdzie jest ona najbardziej potrzebna, oraz ułatwiają integrację z rynkiem energii ze źródeł odnawialnych, reagowania na zapotrzebowanie oraz infrastruktury do magazynowania przy najniższych kosztach. Przyczynią się również do zwiększenia cyfryzacji w całym sektorze i wzmocnienia pozycji konsumenta.

³⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1938 z dnia 25 października 2017 r. dotyczące środków zapewniających bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego i uchylające rozporządzenie (UE) nr 994/2010, Dz.U. L 280 z 28.10.2017, s. 1 oraz wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie gotowości na wypadek zagrożeń w sektorze energii elektrycznej i uchylającego dyrektywę 2005/89/WE, COM(2016) 862 final – 2016/0377 (COD)

³⁸ Zob.: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers>.

³⁹ Jest to pierwsze tego rodzaju badanie w oparciu o zasady pomocy państwa. Zakończyło się ono w listopadzie 2016 r. Zob. http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html

⁴⁰ Komisja przyjęła obecnie 19 decyzji w sprawie pomocy państwa dotyczących 13 różnych mechanizmów zdolności wytwórczych na podstawie wytycznych w sprawie pomocy państwa z 2014 r., zapewniając udział zdolności zagranicznych oraz neutralne pod względem technologicznym i konkurencyjne procesy alokacji zdolności. Praktyka Komisji w tej dziedzinie jest dostępna pod adresem: http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/state_aid_to_secure_electricity_supply_en.html.

Pod koniec 2018 r. Komisja przyjęła również decyzję w obszarze ochrony konkurencji dotyczącą połączenia międzysystemowego DE-DK zobowiązującą niemieckiego operatora sieci TenneT do umożliwienia importu energii elektrycznej z Danii do Niemiec, a w każdym razie do zagwarantowania 75 % zdolności przesyłowej energii elektrycznej duńsko-niemieckiego połączenia międzysystemowego na potrzeby obrotu.

Poczyniono również postępy na rynku gazu, w szczególności dzięki porozumieniu w sprawie przeglądu dyrektywy gazowej⁴¹, zgodnie z którym gazociągi wchodzące na europejski wewnętrzny rynek gazu lub opuszczające go będą teraz musiały podlegać unijnym przepisom. Ponadto Komisja Europejska może obecnie zapewnić zgodność umów państw członkowskich z państwami spoza UE z prawem Unii⁴² przed ich zawarciem. Osiągnięcia te pomogą zwiększyć przewidywalność jednolitego rynku z perspektywy inwestorów.

Uaktualniono także ramy regulacyjne dla poszczególnych sektorów. Miało to na celu uczynienie budynków „inteligentniejszymi” i bardziej energooszczędnymi⁴³, wyznaczenie wartości granicznych emisji dwutlenku węgla z samochodów osobowych, dostawczych⁴⁴ i ciężarowych⁴⁵, uaktualnienie przepisów dotyczących użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa⁴⁶, oraz uaktualnienie przepisów dotyczących ekoprojektu produktów związanych z energią⁴⁷. Dzięki temu wszystkie sektory przyczynią się do transformacji energetycznej i klimatycznej, uwzględniając przy tym swoje specyficzne potrzeby.

Nowe ramy zarządzania przyczynią się do wdrożenia i dalszego rozwoju unii energetycznej⁴⁸. Zintegrowane krajowe plany w zakresie energii i klimatu państw członkowskich będą obejmować krajowy wkład w realizację wspólnych celów UE (oraz niezbędnych polityk i środków służących osiągnięciu tych wkładów) w okresach dziesięcioletnich. Państwa członkowskie opracują swoje plany w drodze ciągłego, wieloetapowego dialogu z Komisją Europejską. Zapewnią one również udział społeczeństwa i konsultacje z innymi państwami członkowskimi w duchu współpracy regionalnej. Zwiększy to możliwości współpracy między państwami członkowskimi i zapewni większą pewność regulacyjną zainteresowanym stronom. Krajowe plany w zakresie energii i klimatu ułatwią określenie obszarów zainteresowania dla przyszłych inwestycji oraz możliwości rozwoju gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i spójności społecznej.

Wszystkie państwa członkowskie przedstawiły pierwszy projekt krajowych planów w zakresie energii i klimatu (obejmujący lata 2021–2030). Komisja Europejska dokonuje oceny projektów tych planów w celu wydania ewentualnych zaleceń dla państw członkowskich do czerwca 2019 r., aby pomóc im w dalszym doskonaleniu ich planów oraz zapewnić, aby UE mogła wspólnie wywiązać się ze swoich zobowiązań. Kluczową kwestią w ocenie będzie to, czy krajowe wkłady państw członkowskich w realizację celów w zakresie energii ze źródeł odnawialnych i efektywności energetycznej są

⁴¹ Zob.: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers/market-legislation>.

⁴² Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/684 z dnia 5 kwietnia 2017 r. ustanawiająca mechanizm wymiany informacji w odniesieniu do umów międzyrządowych i instrumentów niewiążących w dziedzinie energii między państwami członkowskimi a państwami trzecimi, Dz.U. L 99 z 12.4.2017, s. 1.

⁴³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/844 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, Dz.U. L 156 z 19.6.2018, s. 75.

⁴⁴ Zob.: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/proposal_en#tab-0-1.

⁴⁵ Zob.: https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/vehicles/heavy_en.

⁴⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/841 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie włączenia emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w wyniku działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem do ram polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030, Dz.U. L 156 z 19.6.2018, s. 1.

⁴⁷ W ramach realizacji planu prac dotyczącego ekoprojektu na lata 2016–2019 w pierwszej połowie 2019 r. przyjęty zostanie zestaw zmienionych środków w zakresie ekoprojektu i etykietowania energetycznego.

⁴⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1. Nowe rozporządzenie zobowiązuje również państwa członkowskie do opracowania długoterminowych strategii, a także integruje i usprawnia sprawozdawczość w dziedzinie energii i klimatu.

wystarczające do osiągnięcia wspólnego poziomu ambicji UE jako całości. W oparciu o ten proces państwa członkowskie będą nadal opracowywać krajowe plany w zakresie energii i klimatu i ostatecznie przyjmą je w drugiej połowie 2019 r.

Ramka: w kierunku długoterminowej strategii UE na rzecz dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r.

W listopadzie 2018 r. Komisja Europejska opublikowała długoterminową wizję strategiczną⁴⁹ dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r. Dokument ten (sporządzony na wniosek Rady Europejskiej⁵⁰ i Parlamentu Europejskiego⁵¹ oraz zgodnie z wezwaniem zawartym w uzgodnionych ramach zarządzania⁵²) stanowił wkład Komisji w długoterminową unijną strategię rozwoju niskoemisyjnego, która do 2020 r. powinna zostać przyjęta i przekazana Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, zgodnie z porozumieniem paryskim. Jednocześnie każde państwo członkowskie będzie musiało przygotować krajową strategię długoterminową.

Komisja Europejska przedstawiła swoją wizję nie tylko po to, aby utrzymać wzrost średniej temperatury na świecie znacznie poniżej 2 °C w porównaniu z poziomem sprzed epoki przemysłowej, lecz również aby kontynuować starania o ograniczenie tego wzrostu do 1,5 °C dzięki osiągnięciu zerowego poziomu netto emisji gazów cieplarnianych do roku 2050.

W strategii tej przedstawiono, w jaki sposób Europa może utorować drogę w dążeniu do zapewnienia neutralności klimatycznej przez inwestowanie w realne rozwiązania technologiczne, wzmacnianie pozycji obywateli oraz dostosowywanie działań podejmowanych w takich kluczowych obszarach, jak polityka przemysłowa, finanse lub badania naukowe, zapewniając jednocześnie sprawiedliwość społeczną na rzecz sprawiedliwej transformacji i nie pozostawiając żadnego regionu ani grupy ludności samym sobie.

Strategia Komisji Europejskiej pokazuje, że przekształcenie gospodarki w taki sposób jest możliwe i korzystne. Jest to inwestycja w modernizację gospodarki UE, aby lepiej stawić czoła nadchodzącym wyzwaniom. Aby osiągnąć to przekształcenie, UE będzie musiała poczynić postępy w odniesieniu do siedmiu strategicznych elementów podstawowych⁵³. Te elementy podstawowe opierają się na pięciu wymiarach unii energetycznej. Wyznaczają one również kierunek działań dla unijnej polityki klimatycznej i energetycznej, umożliwiając osiągnięcie celów porozumienia paryskiego dotyczących temperatury.

⁴⁹ Czysta planeta dla wszystkich – Europejska długoterminowa wizja strategiczna dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki (COM(2018) 773 final), 28 listopada 2018 r.

⁵⁰ Konkluzje Rady Europejskiej z dnia 22 marca 2018 r.

⁵¹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 4 października 2017 r. w sprawie konferencji klimatycznej ONZ w 2017 r. (COP23) w Bonn (Niemcy).

⁵² Art. 15 rozporządzenia (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu.

⁵³ Efektywność energetyczna, rozwój odnawialnych źródeł energii i zwiększona elektryfikacja, czysta, bezpieczna i oparta na sieci mobilność, konkurencyjny przemysł i gospodarka o obiegu zamkniętym, infrastruktura i połączenia międzysystemowe, biogospodarka i naturalne pochłaniacze dwutlenku węgla oraz wyeliminowanie pozostałych emisji za pomocą wychwytywania i składowania dwutlenku węgla.

IV. RAMY WSPOMAGAJĄCE NA RZECZ TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ

W ciągu ostatnich pięciu lat, oprócz wzmocnienia systemu legislacyjnego, Komisja Europejska stworzyła ramy działań mających na celu wspieranie transformacji energetycznej i klimatycznej. Celem tych ram jest stworzenie państwom członkowskim i wszystkim zainteresowanym stronom warunków do osiągnięcia celów UE.

1. Przyszłościowa infrastruktura zapewniająca bezpieczeństwo dostaw w UE i umożliwiająca przejście na zieloną gospodarkę

Europa posiada jedną z najbardziej wszechstronnych i niezawodnych sieci energii elektrycznej i gazu na świecie. Głównym celem Komisji Europejskiej jest wzmocnienie tej sieci tam, gdzie jest to konieczne, w celu rozwiązania pozostałych problemów w zakresie bezpieczeństwa dostaw, połączenia wysp energetycznych i sprostania wyzwaniom wynikającym z trwającego przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.

Kluczowym priorytetem unii energetycznej jest położenie kresu izolacji energetycznej niepodłączonych regionów. Znaczne postępy osiągnięto w państwach bałtyckich. Mimo że państwa te były kiedyś w UE „wyspami energetycznymi”, są one obecnie dobrze połączone z resztą UE i dysponują 23,7 % transgranicznych połączeń międzysystemowych. Stało się to możliwe dzięki nowym połączeniom międzysystemowym ze Szwecją, Finlandią i Polską. Obecnie prace koncentrują się na synchronizacji systemu energetycznego państw bałtyckich z europejską siecią kontynentalną najpóźniej do 2025 r.⁵⁴ Większa integracja Półwyspu Iberyjskiego jest również propagowana za pośrednictwem wsparcia Komisji Europejskiej na rzecz projektu INELFE⁵⁵ oraz linii elektroenergetycznej biegnącej przez Zatokę Biskajską. Dzięki tym staraniom podwoi się moc przesyłowa połączeń między Francją a Hiszpanią do 2025 r., dzięki czemu Hiszpania będzie bliższa realizacji swego celu w wysokości 10 % w zakresie połączeń międzysystemowych a cały półwysep Iberyjski będzie stopniowo integrował się z wewnętrznym rynkiem energii elektrycznej. Komisja Europejska wspiera również dalsze wysiłki na rzecz integracji rynku gazu na Półwyspie Iberyjskim i w pozostałej części Europy. Wysiłki te, które pokazują wartość europejskiej solidarności i jedności regionalnej, są omawiane na regularnych spotkaniach na szczycie z udziałem Francji, Portugalii i Hiszpanii z Komisją Europejską⁵⁶.

Wysiłki Komisji Europejskiej zmierzające do zapewnienia dywersyfikacji dostaw gazu również przynoszą konkretne rezultaty. Wysiłki te prowadzą do położenia kresu zależności od jednego dostawcy w niektórych państwach członkowskich, zwiększając odporność systemów energetycznych państw członkowskich, wzmacniając konkurencję i zmniejszając ceny. W rezultacie wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem jednego mają dostęp do dwóch niezależnych źródeł gazu i jeżeli wszystkie trwające projekty będą realizowane zgodnie z harmonogramem, wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem Malty i Cypru będą posiadały do 2022 r. dostęp do trzech źródeł gazu, a 23 państwa członkowskie dostęp do globalnego rynku skroplonego gazu ziemnego. Trwające inicjatywy na rzecz dywersyfikacji realizowane w oparciu o skroplony gaz ziemny i południowy korytarz gazowy mają szczególne znaczenie dla wschodniego regionu Morza Bałtyckiego i środkowej części Europy Południowo-Wschodniej. Obszary te były w przeszłości uzależnione od jednego

⁵⁴ Polityczny plan działania na rzecz synchronizacji sieci elektroenergetycznych państw bałtyckich z europejską siecią kontynentalną za pośrednictwem Polski, 8 czerwca 2018 r.

⁵⁵ „Interconexión Eléctrica Francia-España”.

⁵⁶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4621_en.htm

dostawcy gazu. Jeżeli utrzymane zostanie niezbędne zobowiązanie i nie wystąpią opóźnienia we wdrażaniu kluczowych projektów, Europa powinna stworzyć sieć gazową mającą skuteczne połączenia międzysystemowe i odporną na sytuacje kryzysowe do 2020 r. lub wkrótce potem.

Komisja Europejska wspiera również projekty mające na celu poprawę sieci elektroenergetycznej UE oraz umożliwienie szerszej absorpcji produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Pomimo postępów w sieciach elektroenergetycznych potrzebne są inwestycje na znacznie większą skalę (zarówno w odniesieniu do przesyłu, jak i dystrybucji). Poziom potrzebnych inwestycji w odniesieniu do przesyłu energii elektrycznej szacuje się na ponad 150 mld EUR na lata 2021–2030⁵⁷. Te nowe inwestycje powinny być połączone z dalszą cyfryzacją i rozwojem inteligentnych sieci, a także z wdrożeniem nowych instalacji magazynowych.

Polityka UE w zakresie transeuropejskich sieci energetycznych (TEN-E) odegrała zasadniczą rolę w modernizacji infrastruktury UE. W ramach polityki TEN-E propaguje się ukierunkowane podejście do określania i wdrażania projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania mających kluczowe znaczenie dla budowania dobrze połączonych sieci w całej Europie. Dotychczas wdrożono ponad 30 projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, a do 2022 r. powinno zostać wdrożonych około 75 takich projektów. Utworzenie czterech regionalnych grup wysokiego szczebla⁵⁸ pod przewodnictwem Komisji Europejskiej pomogło przyspieszyć realizację projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania skorzystały również ze wsparcia finansowego UE, które przyciągnęło inwestycje prywatne. Od 2014 r. na 91 projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania przeznaczono 3,2 mld EUR wsparcia w ramach instrumentu „Łącząc Europę” i 1,3 mld EUR wsparcia z Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS). Spowodowało to zmobilizowanie inwestycji o wartości około 50 mld EUR. Ponadto polityka spójności UE wniosła wkład w wysokości 2,8 mld EUR w projekty dotyczące infrastruktury gazu ziemnego i energii elektrycznej, które zostały wybrane przed końcem 2018 r.

Poziom finansowania w podziale na sektory w ramach instrumentu „Łącząc Europę”

⁵⁷ Potrzeby inwestycyjne w zakresie transeuropejskiej infrastruktury energetycznej w perspektywie do 2030 r. i dalszej (Investment needs in trans-European energy infrastructure up to 2030 and beyond), Ecofys, lipiec 2017 r.

⁵⁸ Cztery grupy wysokiego szczebla w dziedzinie infrastruktury energetycznej to energetyczne połączenia międzysystemowe w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej (CESEC), współpraca w dziedzinie energetyki na Morzu Północnym, Europa Południowo-Zachodnia oraz plan działań w zakresie połączeń międzysystemowych na rynku energii państw bałtyckich (BEMIP).

Silniejsze i lepiej wzajemnie połączone sieci w państwach członkowskich pozwoliły na bardziej skuteczne stosowanie przepisów dotyczących wewnętrznego rynku energii. Doprowadziło to do zwiększenia konkurencyjności, obniżenia kosztów i poprawy bezpieczeństwa. Do tej pory 26 państw – reprezentujących ponad 90 % europejskiego zużycia energii elektrycznej i ponad 400 mln osób – połączyło swoje rynki energii elektrycznej dnia następnego. W ciągu ostatnich 7 lat samo łączenie rynków dnia następnego przyniosło europejskim konsumentom korzyści w wysokości około 1 mld EUR rocznie⁵⁹. Odnotowano również znaczny wzrost dobrobytu w związku z integracją rynków dnia bieżącego i bilansowaniem rynków transgranicznych, co doprowadziło do uzyskania oszczędności rzędu kilku miliardów euro rocznie. W ostatnich latach łączenie rynków wspierało również konwergencję cen w różnych regionach (np. konwergencję cen odpowiednio o 80 % i 41 % w regionach Morza Bałtyckiego i Europy Środkowo-Zachodniej). Ponadto Komisja Europejska wspiera tworzenie centrów współpracy regionalnej, aby pomóc w integracji transgranicznych przepływów energii i zmiennych przepływów energii w ramach europejskiego systemu energetycznego. Cyfryzacja infrastruktury energetycznej będzie wymagać zwrócenia większej uwagi na poprawę cyberbezpieczeństwa i ochronę infrastruktury krytycznej.

Dokonano inwestycji w celu umożliwienia integracji sektorowej. Trzeba jednak podjąć dalsze działania, aby połączyć sektory wytwarzania energii elektrycznej i jej końcowego wykorzystania. Jest to konieczne w celu zintegrowania rosnącego udziału odnawialnych źródeł energii o zmiennej charakterystyce produkcji, ciepłownictwa i chłodnictwa oraz pojazdów elektrycznych w systemie energetycznym. Od końca 2016 r. w ramach instrumentu „Łącząc Europę” udostępniono blisko 400 mln EUR na dotacje na rzecz ponad 50 projektów dotyczących wdrożenia paliw alternatywnych, przy jednoczesnym zmobilizowaniu inwestycji o łącznej wartości przekraczającej 3 mld EUR. Celem jest udostępnienie w 2019 r. dodatkowych 350 mln EUR w ramach platformy łączonej instrumentu „Łącząc Europę”. Będzie to kluczowym obszarem zainteresowania w przyszłości. Przyszłe zapotrzebowanie na pojazdy elektryczne będzie różne w poszczególnych regionach UE i będzie zależało od szeregu czynników, w tym od rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych. Ponadto polityka spójności UE pozostaje ważnym źródłem współfinansowania UE w odniesieniu do wdrożenia ekologicznego transportu, np.

⁵⁹ Zob. sprawozdania roczne Agencji ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki / Rady Europejskich Regulatorów Energetyki (ACER/CEER) w sprawie wyników monitorowania rynku wewnętrznego energii elektrycznej i gazu ziemnego w 2017 r., wrzesień 2018 r.: https://acer.europa.eu/Official_documents/Publications/Pages/Publication.aspx.

planuje się około 12 mld EUR finansowania na potrzeby zrównoważonej mobilności miejskiej.

2. Działania pilotażowe w celu zapewnienia sprawiedliwości społecznej transformacji

Transformacja energetyczna i klimatyczna już teraz przynosi korzyści gospodarce i sprzyja tworzeniu miejsc pracy, a jej potencjał jest jeszcze większy. W latach 2000–2014 zatrudnienie w ekologicznych sektorach gospodarki rosło znacznie szybciej (+49 %) niż zatrudnienie w całej gospodarce (+6 %) ⁶⁰. Obecnie w UE są 4 mln „zielonych” miejsc pracy. Obejmuje to około 1,4 mln miejsc pracy w sektorze energetycznym związanych z technologiami odnawialnymi ⁶¹ oraz 900 000 miejsc pracy związanych z działaniami w zakresie efektywności energetycznej ⁶². Oczekuje się, że liczby te wzrosną wraz z dalszymi działaniami w dziedzinie energii i klimatu, ponieważ inwestycje w Europie zastępują import paliw kopalnych, przemysł europejski czerpie korzyści z wcześniej podjętych działań, a przystosowanie się do zmiany klimatu chroni miejsca pracy i możliwości zatrudnienia.

Transformacja ta przynosi korzyści znacznej większości ludności i regionów, ale w niektórych przypadkach niesie ze sobą również wyzwania społeczne. Na przykład środki regulacyjne lub środki polityki budżetowej mogą mieć niezamierzone skutki regresywne, potencjalnie pogłębiające ubóstwo energetyczne. Korzyści wynikające z transformacji mogą być również nierównomiernie rozłożone. W wyniku transformacji większość sektorów, regionów i grup ludności doświadczy znacznego wzrostu gospodarczego, podczas gdy inne mogą potrzebować wsparcia na potrzeby dostosowania. Również jeśli chodzi o ubóstwo energetyczne, mimo że spada ono do poziomu sprzed kryzysu, nadal istnieją znaczne różnice między państwami członkowskimi ⁶³. Istnieje wiele strategii politycznych mających na celu sprostanie tym wyzwaniom na poziomie krajowym, w szczególności w zakresie kształcenia i szkolenia oraz polityki społecznej i fiskalnej. Istotne i trwałe inwestycje w kapitał ludzki są niezbędne, aby wyposażać przyszłe pokolenia w umiejętności wymagane w zmieniającej się gospodarce. ⁶⁴

Inicjatywa dotycząca regionów wysokoemisyjnych, gdzie wykorzystanie węgla jest wysokie, znajdujących się w okresie przejściowym przyczynia się do łagodzenia społecznych konsekwencji przejścia na gospodarkę niskoemisyjną. Obecnie istnieje 41 regionów górniczych w 12 państwach członkowskich, które nadal zapewniają około 185 000 miejsc pracy w sektorze wydobywania węgla. Komisja Europejska pomaga tym regionom opracować strategię przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną uwzględniając potencjalnie negatywne skutki społeczno-gospodarcze na dwa przedstawione poniżej sposoby.

1. Po pierwsze, Komisja Europejska stworzyła otwartą platformę skupiającą wszystkie zainteresowane strony (władze krajowe, regionalne i lokalne; przedsiębiorstwa; organizacje społeczeństwa obywatelskiego itp.) w celu wymiany najlepszych praktyk,

⁶⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170529-1?inheritRedirect=true>

⁶¹ <https://irena.org/>

https://media/Files/IRENA/Agency/Publication/2018/May/IRENA_RE_Jobs_Annual_Review_2018.pdf

⁶² https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/CE_EE_Jobs_main%2018Nov2015.pdf

⁶³ Za osoby dotknięte ubóstwem energetycznym uznaje się osoby z zaległymi rachunkami za media lub niebędące w stanie odpowiednio ogrzać swoich domów.

⁶⁴ Prezentacja i dyskusja na temat oczekiwanego wpływu na umiejętności, wynagrodzenia i zadania – zob. w szczególności niedawna publikacja Eurofound na temat „Skutków dla zatrudnienia wynikających z porozumienia paryskiego”: <https://www.eurofound.europa.eu/pl/publications/report/2019/energy-scenario-employment-implications-of-the-paris-climate-agreement>

wspierania wzajemnego uczenia się oraz otrzymywania informacji na temat dostępnych unijnych instrumentów wsparcia.

2. Po drugie, Komisja Europejska zapewnia odpowiednio dostosowane wsparcie w postaci operacyjnych zespołów krajowych albo dwustronnych rozmów z ekspertami Komisji. Wsparcie to może pomóc władzom krajowym i regionalnym w określeniu sposobów rozpoczęcia transformacji i jej przeprowadzenia. Wsparciu towarzyszą istniejące fundusze UE, narzędzia finansowania i programy. Obecnie korzysta z niego 18 regionów w 8 państwach członkowskich⁶⁵. Z wczesnych doświadczeń wynika, że należy planować transformację regionalną przy szerokim wsparciu ze strony wszystkich zainteresowanych stron. Z wczesnych doświadczeń wynika również, że zaangażowanie na szczeblu europejskim skutecznie mobilizuje zainteresowane strony i określa możliwości inwestowania, które w przeciwnym razie mogłoby nie zostać wzięte pod uwagę.

Inicjatywa na rzecz czystej energii dla wysp UE ma na celu przyspieszenie przejścia na czystą energię na ponad 1 000 zamieszkałych wysp Europy. Jej celem jest wsparcie tych wysp w wykorzystaniu lokalnie dostępnych odnawialnych źródeł energii, potencjału w zakresie efektywności energetycznej oraz innowacyjnych technologii magazynowania i transportu, a także stawianiu się samowystarczalnymi pod względem energetycznym, co zmniejszy koszty, zanieczyszczenie środowiska i zależność od ciężkiego oleju opałowego w obszarze wytwarzania energii, a jednocześnie przyczyni się do wzrostu gospodarczego i tworzenia lokalnych miejsc pracy.

Trzeba zrobić więcej, aby rozwiązać problem ubóstwa energetycznego, który dotyka prawie 50 mln osób w całej UE. Kluczowym sposobem jest propagowanie inwestycji w efektywność energetyczną gospodarstw domowych. Poprawia to warunki życia i zmniejsza rachunki za energię. Prawie 5 mld EUR z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na lata 2014–2020 przeznaczono na pomoc w renowacji domów w około 840 000 gospodarstwach domowych. Ponadto w ramach swoich krajowych planów w zakresie energii i klimatu państwa członkowskie oszacują teraz liczbę gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym. Jeżeli liczba takich gospodarstw będzie znacząca, państwa członkowskie określą polityki oraz środki służące złagodzeniu ubóstwa energetycznego. W celu wsparcia tych procesów Komisja Europejska uruchomiła Europejskie Obserwatorium Ubóstwa Energetycznego⁶⁶, którego misja polega na gromadzeniu danych, zapewnianiu wskazówek i szerzeniu najlepszych praktyk.

W 2016 r. Komisja Europejska uruchomiła Europejski Korpus Solidarności, który stwarza osobom młodym możliwości wolontariatu, odbycia stażu lub pracy nad różnymi projektami – w tym projektami w zakresie klimatu i energii – które przynoszą korzyści społecznościom w całej Europie. Do tej pory w Korpusie zarejestrowało się około 120 000 osób młodych, a ponad 13 000 osób ukończyło swoją działalność solidarnościową lub obecnie jest w nią zaangażowanych.

Na poziomie globalnym Komisja Europejska wspiera podnoszenie społecznej kwestii potrzeby „sprawiedliwej transformacji siły roboczej”, która zapewnia godną pracę

⁶⁵ Do regionów tych należą: Trenczyn (SK), Śląsk, Dolny Śląsk i Wielkopolska (PL), Region Macedonia Zachodnia (EL), Dolina Jiu (RO), kraj morawsko-śląski, kraj karlowarski i kraj ustecki (CZ), Aragonia, Asturia i Kastylija i León (ES), Savinja i Dolina Środkowej Sawy (SI), Saksonia, Saksonia-Anhalt, Brandenburgia, Nadrenia Północna-Westfalia (DE).

⁶⁶ <https://www.energypoverty.eu/>

i odpowiedniej jakości stanowiska pracy, jako jedno z kluczowych wyzwań, którym stawia czoła świat w walce ze zmianą klimatu⁶⁷.

3. Przekazywanie uprawnień miastom i społecznościom lokalnym

W miastach mieszka 70 % Europejczyków. Mogą oni mocno wspierać osiągnięcie celów unii energetycznej, jednak muszą również stawić czoła specyficznym wyzwaniom. Miasta mają do odegrania kluczową rolę w wielu różnych kwestiach, takich jak: tworzenie norm, mobilność miejska, przystosowanie się do skutków zmiany klimatu, ciepłownictwo i chłodnictwo oraz energia ze źródeł odnawialnych. Władze lokalne dostrzegają możliwości, ale często napotykają ograniczenia, jeżeli chodzi o ich własną zdolność do opracowywania polityk i uruchamiania inwestycji.

Aby pomagać w mobilizowaniu do działań na szczeblu lokalnym, Komisja Europejska odgrywa kluczową rolę w tworzeniu unijnego Porozumienia Burmistrzów na rzecz klimatu i energii. Porozumienie jest inicjatywą oddolną, za pomocą której władze lokalne i regionalne prezentują swoje działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej, otrzymują wsparcie, wymieniają dobre praktyki i dzielą się zasobami. Unijne Porozumienie Burmistrzów to sieć władz lokalnych o najszerszym w tej chwili zasięgu na świecie, w której ponad 8 800 miast reprezentuje ponad 230 mln Europejczyków. Miasta te przyczyniają się do realizacji niemal jednej trzeciej zobowiązań UE w zakresie ograniczenia emisji na 2020 r. i już zmniejszyły swoje emisje o 23 % w stosunku do wartości z roku bazowego⁶⁸. Do końca ubiegłego roku ponad 1 500 miast zobowiązało się do realizacji bardziej ambitnego celu, jakim jest zmniejszenie emisji dwutlenku węgla o 40 % do 2030 r. oraz wdrożenie dodatkowych działań w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu. Do Porozumienia może przystąpić każde miasto europejskie, które chce podjąć zobowiązania w zakresie klimatu i energii, aby wspierać realizację celów UE. Porozumienie jest również źródłem inspiracji dla podobnych inicjatyw finansowanych przez Komisję Europejską w innych rejonach świata; wszystkie te inicjatywy realizowane są w ramach Światowego Porozumienia Burmistrzów i mają na celu przyspieszenie transformacji energetycznej i osiągnięcie celów porozumienia klimatycznego z Paryża.

Wdrożenie agendy miejskiej dla UE również przebiega zgodnie z planem. Kilka spośród istniejących 14 partnerstw z udziałem władz lokalnych, państw członkowskich i instytucji unijnych w ramach innowacyjnego podejścia do zarządzania zajmuje się kwestiami związanymi z unią energetyczną⁶⁹. **W ramach innowacyjnych działań miejskich** w dalszym ciągu testuje się **innowacyjne rozwiązania**, które mogłyby zostać **wykorzystane również przez inne unijne miasta**. Poza trwającymi projektami w zakresie transformacji energetycznej wspiera się nowe projekty dotyczące przystosowania się do zmiany klimatu w zakresie jakości powietrza⁷⁰. **URBIS to nowa dedykowana platforma doradztwa dotyczącego inwestycji miejskich** w ramach Europejskiego Centrum Doradztwa Inwestycyjnego, która pomaga miastom w ułatwianiu, przyspieszaniu i uruchamianiu

⁶⁷ Podczas 24 Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, która odbyła się w grudniu 2018 r. w Katowicach, Unia Europejska wraz z 54 państwami przyjęła Deklarację o Sprawiedliwej i Solidarnej Transformacji, w której wzywa się do sprawiedliwej transformacji siły roboczej oraz tworzenia godnej pracy i odpowiedniej jakości stanowisk pracy, jako że jest to istotny czynnik wspierający wdrażanie porozumienia paryskiego.

⁶⁸ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103316/jrc103316_com%20achievements%20and%20projections_online.pdf

⁶⁹ Np. partnerstwa w zakresie transformacji energetycznej, przystosowania się do zmiany klimatu, mobilności miejskiej, jakości powietrza i mieszkalnictwa; <https://ec.europa.eu/futurium/en/urban-agenda>

⁷⁰ <https://www.uia-initiative.eu/en>

miejskich projektów inwestycyjnych. W ramach platformy URBIS rozpoczęto już rozpatrywać 36 wniosków z całej Europy obejmujących szeroki zakres podsektorów miejskich. Komisja Europejska będzie w dalszym ciągu współpracowała z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym na rzecz rozwoju URBIS.

Ponadto w ramach legislacyjnych unii energetycznej uznaje się rolę podmiotów lokalnych i regionalnych, w szczególności w rozporządzeniu w sprawie zarządzania unią energetyczną, i wzywa się do prowadzenia działań, na przykład w zakresie mobilności niskoemisyjnej i efektywności energetycznej budynków⁷¹.

4. Nowe sposoby wspierania badań naukowych i innowacji

Badania naukowe i innowacje mają kluczowe znaczenie w osiągnięciu celów unii energetycznej. W komunikacie zatytułowanym „Przyspieszenie innowacji w dziedzinie czystej energii”⁷² określono strategię na rzecz promowania badań naukowych i innowacji w dziedzinie czystej energii oraz na rzecz szybkiego wprowadzania wyników badań na rynek. W ramach strategii wyznaczono priorytety przeznaczając w ramach programu w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont 2020” w latach 2018–2020 około 2,5 mld EUR na dekarbonizację zasobów budynków w UE, wzmocnienie wiodącej roli UE w zakresie odnawialnych źródeł energii, rozwój rozwiązań w zakresie magazynowania energii i elektromobilności oraz wspieranie tworzenia bardziej zintegrowanego systemu transportu miejskiego. Na dodatek w europejskim strategicznym planie w dziedzinie technologii energetycznych (plan EPSTE) ujęto szczegółowe plany wdrażania⁷³ dotyczące inwestycji publicznych i prywatnych w ramach wszystkich tych priorytetów, by zapewnić Europie miejsce w światowej czołówce, jeżeli chodzi o transformację energetyczną. Rozpoczynający się w 2021 r. program „Horyzont Europa” obejmie podejście zorientowane na realizację misji, które będą miały określone w czasie konkretne cele, umożliwiające osiągnięcie celów społecznych. We wniosku uwzględniono obszar misji dotyczący miast neutralnych dla klimatu oraz inteligentnych miast.

Komisja Europejska promuje nowe sposoby wprowadzania wyników projektów badawczych na rynek. Komisja przygotowuje się do uruchomienia wspólnego funduszu inwestycyjnego z Przełomową Koalicją Energetyczną⁷⁴ (koalicja obejmująca inwestorów prywatnych, globalne korporacje i instytucje finansowe) w celu wspierania innowacyjnych europejskich przedsiębiorstw opracowujących zupełnie nowe czyste technologie energetyczne i wprowadzających je na rynek. Ponadto dzięki projektowi pilotażowemu Europejskiej Rady ds. Innowacji wspiera się przełomowe innowacje, m.in. w dziedzinie czystych technologii energetycznych, w celu rozwijania innowacji i wprowadzania ich na rynek w drodze łączenia dotacji i inwestycji kapitałowych. Dalsze dowody na postępy czynione w ramach projektów finansowanych przez UE można zauważyć w ponad 100 przypadkach dotyczących efektywności energetycznej i efektywnego gospodarowania zasobami, zatwierdzonych do włączenia do portfela Światowego sojuszu na rzecz efektywnych rozwiązań⁷⁵. Instrument InnovFin służący do wspierania projektów demonstracyjnych w dziedzinie energii⁷⁶ okazał się bardzo udany: w 2018 r. w ramach instrumentu uruchomiono fundusze w kwocie ponad

⁷¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/844 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, Dz.U. L 156 z 19.6.2018, s. 75.

⁷² „Przyspieszenie innowacji w dziedzinie czystej energii” (COM(2016) 763 final), 30 listopada 2016 r.

⁷³ <https://setis.ec.europa.eu/actions-towards-implementing-integrated-set-plan/implementation-plans>

⁷⁴ <http://www.b-t.energy/>

⁷⁵ <https://solarimpulse.com/network/EUFunded>

⁷⁶ http://www.eib.org/attachments/thematic/innovfin_energy_demo_projects_en.pdf

140 mln EUR; dla porównania w fazie pilotażowej w latach 2015–2017 było to jedynie 25 mln EUR. W związku z tym całkowita kwota dotychczasowego unijnego wsparcia wynosi prawie 170 mln EUR, a całkowite koszty projektów ponad 350 mln EUR. W świetle istotnego zapotrzebowania na wspieranie demonstracji innowacyjnych technologii na szeroką skalę niewypłacone środki przeniesiono z Programu NER 300⁷⁷ na instrumenty dłużne w ramach projektów demonstracyjnych InnovFin w dziedzinie energii oraz instrumentu „Łącząc Europę”. W ramach funduszy polityki spójności wspiera się również badania naukowe i innowacje w dziedzinie technologii niskoemisyjnych oparte na inteligentnej specjalizacji; w ramach finansowania UE dostępnych na ten cel jest co najmniej 2,5 mld EUR, z czego już pod koniec 2018 r. przydzielono około 1,2 mld EUR na wybrane projekty⁷⁸. Komisja Europejska ustanowiła również **fundusz innowacji** i zamierza zainwestować około 10 mld EUR w innowacyjne czyste technologie.

UE wspiera tworzenie europejskiej sieci naukowców i innowatorów w dziedzinie czystych technologii energetycznych. Europejski Instytut Innowacji i Technologii wspiera przedsiębiorstwa typu start-up za pośrednictwem sieci wspólnot wiedzy i innowacji (WWiI). W latach 2018–2020 z WWiI przydzielono około 150 mln EUR na opracowanie rozwiązań promujących innowacje w dziedzinie czystej energii.

W dziedzinie technologii kosmicznych i wodorowych pojawiają się nowe obszary zainteresowania. Jak zaproponowano w rozporządzeniu w sprawie europejskiego programu kosmicznego⁷⁹, Komisja Europejska wspiera przyjęcie unijnych technologii związanych z przestrzenią kosmiczną. Europejskie programy kosmiczne takie jak Copernicus i Galileo są istotnym czynnikiem rozwoju innowacyjnych rozwiązań mających znaczenie dla całej gospodarki, w tym dla sektora energetycznego i walki ze zmianą klimatu. Efektem korzystania z usług pozycjonowania jest większa efektywność w zakresie prognozowania pogody, a dzięki zdolnościom UE w zakresie monitorowania Ziemi zapewnione zostanie dokładne określenie emisji CO₂ i metanu⁸⁰, umożliwiające opracowanie lepszej polityki w zakresie energii i klimatu. Wodór może również odgrywać istotną rolę zarówno w zaspokajaniu potrzeb w zakresie magazynowania energii na dużą skalę / między sezonowego magazynowania energii, jak i w optymalizacji całego systemu energetycznego przez łączenie sektorów. Za pomocą wodoru można wspierać obniżenie emisyjności infrastruktury gazowej, transportu i energochłonnych sektorów przemysłu. W ciągu ostatnich 10 lat za pośrednictwem Wspólnego Przedsiębiorstwa na rzecz Technologii Ogniw Paliwowych i Technologii Wodorowych zainwestowano ponad 1 mld EUR w technologie wodorowe.

Europa odgrywa wiodącą rolę w rozwoju syntezy jądrowej jako obiecującego niskoemisyjnego źródła energii na przyszłość. Inwestycje UE w ITER⁸¹ wraz z Chinami, Indiami, Japonią, Koreą Południową, Rosją i Stanami Zjednoczonymi przyniosły już wymierne korzyści dla gospodarki i społeczeństwa UE pod względem innowacji i wzrostu.

⁷⁷ Nazwa programu NER 300 pochodzi od sprzedaży 300 mln uprawnień do emisji z rezerwy dla nowych instalacji (ang. New Entrants' Reserve – NER) wyznaczonej na potrzeby trzeciego etapu unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji.

⁷⁸ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/esif-energy>

⁷⁹ Wniosek w sprawie rozporządzenia ustanawiającego program kosmiczny Unii i Agencję Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego z dnia 6 czerwca 2018 r., COM(2018) 447 final.

⁸⁰ Komisja Europejska rozpoczyna badanie dotyczące emisji metanu w sektorze energetycznym.

⁸¹ UE należy do międzynarodowego konsorcjum budującego na południu Francji eksperymentalny obiekt o nazwie ITER (co w języku łacińskim oznacza „sposób”). Będzie to największe urządzenie do przeprowadzania syntezy jądrowej; przedsięwzięcie to jest obecnie jednym z najbardziej ambitnych projektów energetycznych na świecie.

Europejskie przedsiębiorstwa i ośrodki badawcze opracowują technologie, które w przyszłości umożliwią korzystanie z energii pochodzącej z syntezy jądrowej i które już mają różne zastosowania poza sektorem energetycznym.

5. Podtrzymywanie i wzmacnianie konkurencyjności europejskiego przemysłu

Aby wspierać dyskusje między podmiotami sektora przemysłu w obrębie łańcuchów wartości, a także w ramach działań na rzecz wzmocnienia powiązań między badaniami naukowymi a przemysłem, Komisja Europejska zainicjowała w 2017 r. trzy „inicjatywy branżowe” dotyczące baterii, energii ze źródeł odnawialnych i budownictwa. Komisja Europejska ustanowiła również Przemysłowe Forum Czystej Energii organizowane w ramach corocznych Europejskich Dni Przemysłu (22–23 lutego 2018 r., 5–6 lutego 2019 r., a także oddzielnie w odniesieniu do energii ze źródeł odnawialnych w dniu 18 marca 2019 r.) w celu wspierania wymiany poglądów i wiedzy między przedstawicielami przemysłu, środowiskiem akademickim, władzami lokalnymi i decydentami.

W maju 2018 r. uruchomiono strategiczne forum ds. ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania (IPCEI). Obejmuje ono strategicznie kluczowe łańcuchy wartości, m.in. baterie.

Baterie będą miały szczególne znaczenie strategiczne w dekarbonizacji europejskiej gospodarki, wzmacnianiu strategicznej autonomii UE w zakresie dostaw energii oraz w zwiększeniu konkurencyjności przemysłowej UE. Będą one miały istotne znaczenie dla zarządzania siecią elektroenergetyczną w zakresie dystrybucji i magazynowania energii z odnawialnych źródeł. Przyczyniają się również do promowania mobilności niskoemisyjnej i bezemisyjnej. Na podstawie doświadczeń związanych z europejskim sojuszem na rzecz baterii⁸² w sprawozdaniu Komisji Europejskiej z realizacji strategicznego planu działania na rzecz baterii pt.: „Tworzenie strategicznego łańcucha wartości baterii w Europie” (przyjętym⁸³ wraz z niniejszym sprawozdaniem) kładzie się nacisk na znaczenie tego strategicznego łańcucha wartości. W sprawozdaniu podkreślono rozległy charakter wyzwań, przed którymi stoi sektor baterii w Europie, oraz przedstawiono postępy poczynione w realizacji strategicznego planu działania Komisji Europejskiej dotyczącego baterii⁸⁴.

Pełne wdrożenie podejścia dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym ma również kluczowe znaczenie dla dekarbonizacji gospodarki europejskiej, w szczególności w sektorach energochłonnych, takich jak sektor stali, cementu lub szkła, przy jednoczesnym utrzymaniu lub zwiększeniu jej konkurencyjności. Ponowne wykorzystanie i recykling surowców prowadzi do zmniejszenia emisji oraz zależności Europy od dostaw surowców⁸⁵. W grudniu 2018 r. Komisja Europejska uruchomiła, w ramach swoich nieustannych wysiłków na rzecz ograniczenia zaśmiecania tworzywami sztucznymi, zwiększenia udziału tworzyw sztucznych pochodzących z recyklingu oraz pobudzania innowacji na rynku, sojusz najważniejszych zainteresowanych stron z branży na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym w zakresie tworzyw sztucznych, obejmujący pełen łańcuch wartości tworzyw sztucznych.

⁸² https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/european-battery-alliance_en

⁸³ Sprawozdanie z wdrażania strategicznego planu działania dotyczącego baterii: tworzenie strategicznego łańcucha wartości baterii w Europie (COM (2019) 176 final), 9 kwietnia 2019 r.

⁸⁴ Załącznik do komunikatu „Europa w ruchu – Zrównoważona mobilność dla Europy: bezpieczna, połączona i ekologiczna” (COM (2018) 293 final), 17 maja 2018 r.

⁸⁵ <https://www.sitra.fi/en/publications/circular-economy-powerful-force-climate-mitigation/>

6. Inwestowanie w zrównoważony rozwój i transformację energetyczną

Łukę inwestycyjną, która powstała w Europie w wyniku kryzysu finansowego, w chwili obecnej już prawie wypełniono. Zapewnienie wysokiej jakości inwestycji pozostanie jednak niezbędne do budowania dostatniej przyszłości⁸⁶, a unia energetyczna stanowi kluczową możliwość inwestycyjną. Osiągnięcie korzyści wynikających z ram polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 wymagać będzie inwestowania dodatkowo około 180 mld EUR rocznie w latach 2020–2030⁸⁷. Osiągnięcie neutralności klimatycznej będzie wymagać w latach 2030–2050 dodatkowych inwestycji rzędu 142–199 mld EUR rocznie⁸⁸ (w porównaniu z poziomem bazowym, w którym istniejące środki⁸⁹ już wymagają inwestycji na kwotę równą prawie 400 mld EUR rocznie⁹⁰). Środki publiczne mogą stanowić dźwignię lub czynnik kierujący inwestycje we właściwym kierunku, ale znaczna większość tych działań inwestycyjnych będzie musiała być finansowana ze środków prywatnych. Z tego powodu unia energetyczna oraz polityka przemysłowa UE koncentrują się na ograniczaniu ryzyka związanego z inwestycjami w czystą energię. Państwa członkowskie będą w dalszym ciągu odgrywać centralną rolę w zabezpieczaniu przychodów na nowe projekty w formie systemów wsparcia. Długoterminowe ustalenia dotyczące odbiorów w formie korporacyjnych umów na zakup energii będą w coraz większym stopniu odgrywać rolę uzupełniającą w zabezpieczaniu przychodów dostawców energii ze źródeł odnawialnych.

Celem planu inwestycyjnego dla Europy (znanego również jako „plan Junckera”) jest uruchamianie inwestycji w dziedzinie energii ze źródeł odnawialnych, efektywności energetycznej i infrastruktury energetycznej. Z łącznej kwoty 390 mld EUR przeznaczonej na inwestycje zmobilizowane w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS) niemal 70 mld EUR zainwestowano w sektor energetyczny. W ramach EFIS sfinansowano na przykład dostęp do energii ze źródeł odnawialnych dla 7,4 mln gospodarstw domowych w UE. Ze wsparcia w ramach EFIS skorzystało wiele krajowych i regionalnych programów inwestycyjnych na rzecz efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w Czechach, Niemczech, Hiszpanii, Francji, we Włoszech, Polsce, Finlandii i innych państwach członkowskich. Środki w ramach EFIS stanowiły również wkład w finansowanie połączenia międzysystemowego między Włochami a Francją oraz głównych projektów w zakresie infrastruktury gazowej, takich jak gazociąg transadriatycki i połączenie gazociągowe przez Morze Czarne.

W ramach unijnej polityki spójności zapewnia się również znaczące wsparcie, m.in. znaczące fundusze w kwocie 69 mld EUR – lub około 92 mld EUR przy krajowym współfinansowaniu publicznym i prywatnym – na podstawie programów na lata 2014–2020 dla wszystkich pięciu wymiarów unii energetycznej. Wdrażanie przebiega pomyślnie; 71 % łącznych funduszy przydzielono na projekty do końca 2018 r. Około 2,5 mld EUR na inwestycje na rzecz gospodarki niskoemisyjnej udostępnia się za pośrednictwem instrumentów finansowych.

⁸⁶ Roczna analiza wzrostu gospodarczego na 2019 r. Na rzecz silniejszej Europy w obliczu niepewności na świecie (COM(2018) 770 final), 21 listopada 2018 r.

⁸⁷ W porównaniu ze scenariuszem odniesienia z 2016 r.

⁸⁸ Jeżeli włącznie z transportem: 176–290 mld EUR rocznie – zob. „Pogłębiona analiza wspierająca komunikat Komisji (2018) 773”, tabela 10.

⁸⁹ Poziom bazowy przyjęty zgodnie z celami na 2030 r. w zakresie efektywności energetycznej (32,5 %) oraz odnawialnych źródeł energii (32 % końcowego zapotrzebowania na energię brutto), a także w celu przedłużenia polityk na 2030 r. bez ich wzmacniania lub dodawania nowych.

⁹⁰ Jeżeli włącznie z transportem: 1 200 mld EUR rocznie – zob. „Pogłębiona analiza wspierająca komunikat Komisji (2018) 773”, tabela 10.

Ponadto inicjatywa „Inteligentne finansowanie na rzecz inteligentnych budynków” pobudza inwestycje w renowacje służące poprawie efektywności energetycznej gospodarstw domowych i MŚP. Cel ten osiąga się dzięki umożliwieniu wykorzystywania funduszy publicznych w bardziej wydajny sposób przez (i) korzystanie z instrumentów finansowych (np. gwarancji pożyczek) oraz umów o poprawę efektywności energetycznej; (ii) poprawę agregacji i pomocy na rzecz rozwoju projektów; oraz (iii) zmniejszenie ryzyka związanego z inwestycjami.

W maju 2018 r. Komisja Europejska zaproponowała, by w kolejnych wieloletnich ramach finansowych na lata 2021–2027 jeszcze bardziej wzmocnić kwestie łagodzenia zmiany klimatu i dostosowywania się do niej⁹¹. Komisja zaproponowała zwiększenie obecnych celów w zakresie wydatków z budżetu UE na cele związane z klimatem z 20 %⁹² do 25 %. Zaproponowano również zwiększenie do 35 % wydatków na cele klimatyczne w ramach programu „Horyzont Europa”⁹³. Projekty będą musiały być odporne na obecne i przyszłe zmiany klimatu. Uzupełnienie będą stanowiły instrumenty ułatwiające sprawiedliwe przejście na gospodarkę niskoemisyjną w regionach uzależnionych od węgla, takie jak Fundusz na rzecz modernizacji w ramach unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji, w ramach którego będzie wspierana dekarbonizacja i modernizacja systemów energetycznych w 10 państwach członkowskich, które będą beneficjentami od 2021 r.

Aby pobudzić zrównoważone inwestycje, w maju 2018 r. Komisja Europejska zaproponowała szereg środków w celu stworzenia jednolitego systemu klasyfikacji (systematyki) tego, co można uznać za zrównoważoną środowiskowo działalność gospodarczą. W dniu 25 lutego 2019 r. współprawodawcy uzgodnili tę nową generację wskaźników referencyjnych niskoemisyjności, które będą regulować obowiązek ujawniania informacji o tym, w jaki sposób inwestorzy instytucjonalni i podmioty zarządzające aktywami mogą uwzględniać czynniki środowiskowe, społeczne i związane z zarządzaniem w swoich procesach dotyczących ryzyka. Środki te przyczynią się również do opracowania nowej kategorii wskaźników referencyjnych niskoemisyjności i wskaźników referencyjnych pozytywnego wpływu na emisyjność, co zapewni inwestorom lepsze informacje na temat śladu węglowego ich inwestycji.

Stopniowe odchodzenie od szkodliwych dla środowiska dopłat do paliw kopalnych jest niezbędne do osiągnięcia efektywnej i skutecznej unii energetycznej, co zostało uznane w zobowiązaniach UE w ramach grupy G-20. W latach 2008–2016 dopłaty do paliw kopalnych nie uległy zmniejszeniu. Szacuje się, że wartość tych dopłat wyniosła w 2016 r. 55 mld EUR, co oznacza, że unijne i krajowe polityki nie są jeszcze wystarczające, aby można było stopniowo odchodzić od dopłat⁹⁴.

7. Silny wymiar zewnętrzny unii energetycznej

UE jako partner na arenie międzynarodowej jako jedna z pierwszych uznała wyzwanie, jakim jest zmiana klimatu, oraz możliwości przejścia na czystą energię. Dzięki ścisłej współpracy z państwami członkowskimi UE z powodzeniem angażuje się w dyplomację w dziedzinie energii i klimatu, mobilizując swoje sieci i agencje współpracy do forsowania ambitnych globalnych działań w dziedzinie klimatu. Obejmuje to współpracę z krajami

⁹¹ „Nowoczesny budżet dla Unii, która chroni, wspiera i broni Wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027” z dnia 2 maja 2018 r., COM(2018) 321 final

⁹² Dane liczbowe pokazują, że łączny wkład na rzecz uwzględniania kwestii związanych ze zmianą klimatu ma osiągnąć poziom 19,3 % w 2018 r. Dane te są aktualizowane co roku.

⁹³ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-modern-budget-may_2018_en.pdf

⁹⁴ <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-prices-and-costs>

partnerskimi oraz zwiększenie finansowania działań związanych z klimatem i pomocy technicznej, aby pomóc państwom w realizacji ich ustalonych na poziomie krajowym wkładów na rzecz porozumienia paryskiego. UE zorganizowała spotkania ministerialne z Chinami i Kanadą w sprawie działań w dziedzinie klimatu, które przyczyniły się do utrzymania zaufania do globalnych działań w tej dziedzinie. UE współpracuje również ściśle z prezydentami G-7 i G-20 oraz z partnerami w celu promowania światowego programu działań na rzecz klimatu, podkreślając potrzebę wykazania się przez gospodarki wysokoemisyjne przywództwem i postępami. Ponadto ważne międzyrządowe forum nowych działań w zakresie badań i rozwoju stanowi inicjatywa „Mission Innovation”. Doroczna inicjatywa „Mission Innovation” organizowana przy okazji posiedzenia ministerialnego dotyczącego czystej energii⁹⁵ stwarza duże możliwości przyspieszenia inwestycji w innowacje w dziedzinie czystej energii.

Światowe przywództwo UE w zakresie czystej energii i klimatu wpisuje się w inne cele międzynarodowe. Zmiana klimatu stanowi „czynnik zwielokrotniający zagrożenie”, przyczyniając się do niestabilności na świecie i przepływów migracyjnych na dużą skalę. Z kolei inwestycje w czystą energię w krajach partnerskich stwarzają możliwości dla pionierskich niskoemisyjnych gałęzi przemysłu europejskiego, czego maksymalizację mają na celu działania UE.

UE poszukuje nowych sposobów uzgodnienia celów handlowych i klimatycznych. Na przykład umowa o partnerstwie gospodarczym między UE a Japonią jest pierwszą na świecie umową zawierającą konkretne zobowiązanie na rzecz porozumienia paryskiego. W obszarze handlu dwustronnego i energii UE uzgodniła również w 2018 r. rozdział dotyczący „energii i surowców” z Meksykiem i w dalszym ciągu nalega na uzgodnienie takich rozdziałów w ramach trwających negocjacji dotyczących umów o wolnym handlu z państwami ważnymi w dziedzinie energii i surowców, takimi jak Australia, Azerbejdżan i Chile.

Zajęcie się kwestią emisji z międzynarodowego transportu lotniczego i morskiego pozostaje wyzwaniem, biorąc pod uwagę przewidywany wzrost emisji związany ze wzrostem ruchu. W październiku 2016 r. Organizacja Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego uzgodniła opracowanie globalnego środka rynkowego, CORSIA⁹⁶, będącego wstępnym krokiem w kierunku kompensacji emisji poza poziom z 2020 r., począwszy od 2021 r. Jeżeli chodzi o gospodarkę morską, Międzynarodowa Organizacja Morska przyjęła w kwietniu 2018 r. wstępną strategię⁹⁷ redukcji emisji gazów cieplarnianych ze statków o co najmniej 50 % do 2050 r. w porównaniu z poziomami z 2008 r. W przypadku obu tych sektorów konieczne będzie zapewnienie tych istotnych działań na rzecz obniżenia emisyjności.

Międzynarodowe zaangażowanie UE przyczyniło się do osiągnięcia celu unii energetycznej, jakim jest dywersyfikacja europejskich źródeł energii i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego. UE prowadzi regularny dialog na temat energii z kluczowymi dostawcami energii i partnerami w zakresie energii – zarówno na poziomie

⁹⁵ <http://www.cleanenergyministerial.org/>

⁹⁶ Mechanizm kompensacji i redukcji CO₂ dla lotnictwa międzynarodowego. W umowie określono (i) cel, jakim jest stabilizacja emisji na poziomach z 2020 r. przez nałożenie na przedsiębiorstwa lotnicze obowiązku kompensacji wzrostu ich emisji, (ii) kluczowe elementy projektu mechanizmu dla lotnictwa międzynarodowego oraz (iii) plan działania na rzecz ukończenia prac nad warunkami wdrażania – zob. https://ec.europa.eu/clima/policies/transport/aviation_en.

⁹⁷ [http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Resolution%20MEPC.304\(72\)_E.pdf](http://www.imo.org/en/OurWork/Environment/PollutionPrevention/AirPollution/Documents/Resolution%20MEPC.304(72)_E.pdf)

dwustronnym (Algieria, Egipt, Iran, Norwegia, Turcja i USA), jak i za pośrednictwem platform wielostronnych (np. OPEC, Unia dla Śródziemnomorza, G-7 i G-20).

W kwestii dostaw gazu Komisja Europejska ułatwiła kilka rund rozmów trójstronnych między Ukrainą a Federacją Rosyjską mających na celu zapewnienie nieprzerwanego tranzytu gazu ziemnego z Rosji przez Ukrainę. Ze względu na stałe zaangażowanie UE w relacjach ze wszystkimi istotnymi partnerami i stronami zainteresowanymi projektem oczekuje się, że pierwsze dostawy gazu ziemnego za pośrednictwem południowego korytarza gazowego rozpoczną się w przyszłym roku. Komisja Europejska wspiera również wysiłki wschodnich krajów śródziemnomorskich na rzecz poszukiwania wspólnych rozwiązań w celu wprowadzenia na rynek znacznych zasobów gazu. Komisja Europejska podtrzymuje również zaangażowanie na rzecz wspierania przekształcenia regionu w giełdę gazu ziemnego i przyszłego dostawcę gazu ziemnego do UE. Komisja Europejska będzie kontynuować politykę mającą na celu dalszą dywersyfikację źródeł dostaw i szlaków transportowych, jak również rygorystyczne wdrażanie dorobku prawnego UE w zakresie energii na całym terytorium Unii.

Komisja Europejska podjęła działania następcze w związku ze swoją strategią z 2016 r.⁹⁸ w celu zapewnienia, aby UE stała się jeszcze bardziej atrakcyjnym miejscem przeznaczenia dla dostaw skroplonego gazu ziemnego (LNG) na świecie, co pomoże jej odgrywać kluczową rolę w naszych wysiłkach na rzecz dywersyfikacji. UE prowadzi ścisłą wymianę poglądów na temat wszystkich kwestii związanych z polityką energetyczną z głównymi partnerami, w szczególności ze Stanami Zjednoczonymi; zarówno Stany Zjednoczone, jak i UE podjęły konkretne kroki w celu zwiększenia przywozu LNG ze Stanów Zjednoczonych do UE po konkurencyjnych cenach. Od czasu spotkania przewodniczącego Junckera i prezydenta Trumpa w lipcu 2018 r.⁹⁹ zintensyfikowano stosunki handlowe dotyczące LNG, przy czym do końca marca 2019 r. dokonano przywozu łącznie niemal 9 mld metrów sześciennych¹⁰⁰. W dniu 2 maja 2019 r. odbędzie się konferencja wysokiego szczebla na temat LNG w ramach Rady ds. Energii UE – USA w celu dalszego wzmocnienia kontaktów między przedsiębiorstwami.

UE w dalszym ciągu pomaga państwom w swoim sąsiedztwie w modernizacji sektora energetycznego. Poprzez Wspólnotę Energetyczną UE nadal pomaga umawiającym się stronom w przyjęciu kluczowych elementów dorobku prawnego UE w zakresie energii i klimatu. Trwają prace nad aktualizacją Traktatu o Wspólnocie Energetycznej.

Kluczowym obszarem zainteresowania Komisji Europejskiej jest również zapewnienie bezpieczeństwa jądrowego poza granicami Unii Europejskiej. Testy wytrzymałościowe zorganizowano w państwach sąsiadujących z UE, podobnie jak w przypadku wszystkich reaktorów w UE, i nadal będą one przeprowadzane. Test wytrzymałościowy przeprowadzony przez Białoruś został poddany wzajemnej ocenie przez ekspertów z UE.

Jeżeli chodzi o cywilną współpracę nuklearną, UE z powodzeniem kontynuowała współpracę z Iranem, zgodnie ze Wspólnym kompleksowym planem działania. W tym kontekście UE dąży do wspierania współpracy – aby lepiej zrozumieć cywilne potrzeby nuklearne Iranu oraz stopniowo zwiększać zaufanie do irańskiego programu jądrowego – oraz

⁹⁸ Strategia UE dotycząca skroplonego gazu ziemnego i magazynowania gazu, COM(2016) 49 final, 16 lutego 2016 r.

⁹⁹ Komisja Europejska - Komunikat prasowy: Wspólne oświadczenie UE-USA z 25 lipca: import amerykańskiego skroplonego gazu ziemnego (LNG) do Unii Europejskiej rośnie. Bruksela, 9 sierpnia 2018 r. Adres URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4920_pl.htm

¹⁰⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1531_en.htm

szerzej zakrojonego długoterminowego wznowienia dialogu z Iranem. UE podjęła szereg działań mających na celu wspieranie tego procesu, zwłaszcza w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i wspierania irańskiego organu regulacyjnego ds. energii jądrowej. Ponadto UE zorganizowała niedawno trzecie seminarium wysokiego szczebla między UE a Iranem na temat międzynarodowej współpracy nuklearnej i zarządzania energią jądrową.

UE zacieśniła współpracę międzynarodową z partnerami międzynarodowymi na rynkach uprawnień do emisji dwutlenku węgla, ściśle współpracując z Chinami w celu wsparcia uruchomienia i rozwoju ich systemu ogólnokrajowego, ale także z Nową Zelandią i Kalifornią. Pierwsza umowa w sprawie powiązania systemów handlu uprawnieniami do emisji została podpisana i zawarta między UE a Szwajcarią.

UE uznaje znaczenie zrównoważonej i czystej energii dla rozwoju i stabilności na świecie. Z tego powodu UE nieustannie zwiększa swoje wsparcie na rzecz dostępu do zrównoważonej i przystępnej cenowo energii. W obecnych wieloletnich ramach finansowych na lata 2014–2020 na zrównoważoną energię przeznaczono 3,7 mld EUR. Należy jednocześnie stawić czoła dwóm wyzwaniom o ogromnym znaczeniu: wyzwaniu związanemu z dostępem do energii i wyzwaniu związanemu z łagodzeniem zmiany klimatu i przystosowaniem się do niej. Biorąc pod uwagę znaczenie tych wyzwań, UE koncentruje się również na wspieraniu zarządzania sektorem energetycznym oraz na zapewnianiu innowacyjnych mechanizmów finansowych w celu stymulowania prywatnych inwestycji w zrównoważoną energię. Te innowacyjne mechanizmy finansowe obejmują Europejski plan inwestycji zewnętrznych. W ramach nowego Sojuszu Afryka–Europa, który ogłoszono we wrześniu 2018 r., w listopadzie 2018 r. uruchomiono wspólną europejsko-afrykańską platformę wysokiego szczebla na rzecz inwestycji w dziedzinie zrównoważonej energii. Ta platforma wysokiego szczebla przyczyni się do działań w ramach prowadzonej przez państwa afrykańskie „Afrykańskiej Inicjatywy na rzecz Energii Odnawialnej”.

Ponieważ same działania rządów nie wystarczają, by osiągnąć światowe cele w zakresie klimatu, UE współpracuje ze społeczeństwem obywatelskim na świecie, sektorem prywatnym oraz instytucjami samorządowymi na szczeblu lokalnym i regionalnym, aby pomóc im w mobilizacji na rzecz działań w dziedzinie klimatu. Na przykład od jego utworzenia w 2017 r. Komisja Europejska wspiera rozwój Światowego Porozumienia Burmistrzów w sprawie Klimatu i Energii. Do tej pory 9 296 miast, reprezentujących ponad 808 mln osób na całym świecie i 10,59 % całkowitej liczby ludności na świecie, zobowiązało się do przestrzegania Światowego Porozumienia Burmistrzów. Takie działania nie tylko mobilizują miasta do podejmowania zobowiązań, ale także ułatwiają inwestowanie w miejskie plany w zakresie klimatu i energii poprzez powtórzenie na szczeblu globalnym rozwiązań, które zostały wprowadzone w UE.

Ramka: Dalsze wzmacnianie światowej roli euro w sektorze energetycznym

UE jest największym importerem energii na świecie, a roczny rachunek za import energii wynosił średnio 300 mld EUR w ciągu ostatnich 5 lat. W związku z tym Unia ma strategiczny interes w promowaniu wykorzystania euro w sektorze energetycznym. Zmniejszyłoby to narażenie przedsiębiorstw europejskich na ryzyko walutowe i ryzyko o charakterze politycznym. Obniżyłoby to również koszty i ryzyko ponoszone przez przedsiębiorstwa europejskie oraz zmniejszyłoby stopy procentowe płacone przez gospodarstwa domowe.

Może się to zdarzyć jedynie w przypadku wspólnego wysiłku ze strony UE, państw członkowskich, uczestników rynku i innych podmiotów. Z tego powodu w grudniu 2018 r. Komisja Europejska przyjęła zalecenie¹⁰¹ w sprawie zwiększenia wykorzystywania euro w umowach międzynarodowych i transakcjach związanych z energią. Komisja Europejska zainicjowała również szereg konsultacji z zainteresowanymi stronami na temat potencjału rynkowego w zakresie zwiększenia wykorzystywania transakcji denominowanych w euro, w tym transakcji związanych z ropą naftową, gazem oraz innymi produktami rafinowanymi.

V. WNIOSKI

Stworzenie unii energetycznej wymagało ścisłej współpracy między instytucjami Unii, państwami członkowskimi i wszystkimi częściami społeczeństwa. W znacznym stopniu przyczyniła się ona do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Europy. Osiągnięto to przez połączenie rynków krajowych, dalszą dywersyfikację źródeł energii, wdrażanie lokalnych odnawialnych źródeł energii, wdrażanie środków w zakresie efektywności energetycznej oraz promowanie warunków sprzyjających inwestycjom. Należy utrzymać te wysiłki, aby zapewnić europejskie bezpieczeństwo energetyczne i konkurencyjne ceny energii.

Aby osiągnąć potencjał gospodarczy i promować neutralność klimatyczną, unia energetyczna musi opierać się na solidnych podstawach. Wdrożenie nowych ram prawnych oraz działania wspierające przyciągają inwestycje, które przyczynią się do rozwoju całej gospodarki europejskiej, tworzenia miejsc pracy oraz wspierania wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. Obecnie należy ponownie zdwoić wysiłki, aby osiągnąć kolejne korzyści. Transformacja musi być sprawiedliwa i społecznie akceptowalna. Społeczne skutki tego procesu muszą od samego początku znajdować się w centrum polityki.

Od chwili obecnej do 2030 r. niezwykle ważny będzie trwający wieloetapowy dialog między państwami członkowskimi a Komisją Europejską na temat krajowych planów w zakresie energii i klimatu. Dialog ten pomoże znaleźć wspólne rozwiązania, promować wzajemne wsparcie między państwami członkowskimi oraz zaangażować wszystkie zainteresowane strony. Zapewni to wspólne wypełnianie zobowiązań przez UE. W następstwie oceny przedłożonych przez państwa członkowskie projektów krajowych planów w zakresie energii i klimatu oraz zaleceń wydanych przez Komisję Europejską do dnia 30 czerwca 2019 r. państwa członkowskie przyjmą ostateczne plany do dnia 31 grudnia 2019 r. Kolejne sprawozdanie na temat stanu unii energetycznej zostanie opublikowane do października 2020 r. Do tego czasu w sprawozdaniu tym możliwe będzie położenie nacisku na postępy osiągnięte dzięki wdrożeniu uzgodnionych ram legislacyjnych oraz na rozwój sytuacji w zakresie działań wspierających. Ważne pozostaną kwestie przeglądu postępów i dynamicznego dostosowania się do rozwoju sytuacji.

Ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej będą innowacje i integracja we wszystkich sektorach gospodarki oraz promowanie spójności między szerokim zakresem powiązanych strategii politycznych a różnymi skalami działań. Podejście to – obejmujące energię, łagodzenie zmiany klimatu i przystosowania się do niej, jakość powietrza, technologie cyfrowe, przemysł, transport, grunty, rolnictwo, kwestie społeczne, bezpieczeństwo, a także wiele innych kwestii – należy wspierać na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Umożliwi to UE stawienie czoła przyszłym wyzwaniom, takim jak cyfryzacja, zapewnienie mocnej pozycji konsumenta oraz rozwój elastycznych

¹⁰¹ Zalecenie Komisji z dnia 5 grudnia 2018 r. w sprawie międzynarodowej roli euro w dziedzinie energii (C(2018) 8111 final), 5.12.2018.

rynków energii elektrycznej, które będą w stanie sprostać dużym udziałom odnawialnych źródeł energii o nieprzewidywalnej charakterystyce produkcji.

Komisja Europejska musi w dalszym ciągu angażować obywateli, władze lokalne i przemysł we wspieranie współpracy, tworzenie pełnych łańcuchów wartości w przemyśle oraz wzmacnianie innowacji i inwestycji w miastach. W szczególności kluczowe będzie zapewnienie niezbędnego finansowania – sektor finansowy w UE może potencjalnie zaspokoić roczne potrzeby inwestycyjne w wysokości prawie 180 mld EUR, aby osiągnąć cele UE w zakresie klimatu i energii do 2030 r. Konieczne będzie zapewnienie stabilnego, długoterminowego finansowania przez wiele lat oraz zadbanie o to, aby finansowanie to odpowiadało potrzebom unii energetycznej.

UE musi utrzymać i umocnić swoją wiodącą rolę w globalnych działaniach w dziedzinie klimatu i energii, zapewniając jednocześnie wszystkim swoim obywatelom bezpieczeństwo energetyczne i bezpieczeństwo klimatu. Będzie zatem sprawą najwyższej wagi, aby nadal wzmacniać ramy wspomagające, ułatwiać transformację energetyczną oraz tworzyć odpowiednie warunki dla gospodarki neutralnej dla klimatu.

Zasadnicze znaczenie dla nadania wyraźnego kierunku dalszemu rozwojowi unii energetycznej będzie mieć strategiczna długoterminowa wizja UE na rzecz dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r. W przedłożonym przez Komisję Europejską wniosku przedstawiono kierunek działań na rzecz neutralnej dla klimatu i nowoczesnej gospodarki. Po raz kolejny podkreślono w nim znaczenie unijnych obszernych ram wspomagających osiągnięcie do połowy stulecia stanu neutralnego dla klimatu. Ramy te wspierają korzystne warunki finansowania i inwestycji dzięki internalizacji efektów zewnętrznych, konsekwentnemu programowi badań naukowych i innowacji, transformacji sprawiedliwej dla regionów, sektorów gospodarki i ogółu społeczeństwa, a także dzięki pełnemu wykorzystaniu odpowiednich polityk UE, w tym polityki budżetowej, polityki zatrudnienia i polityki spójności.